

Evaluatie pilot buurtbudgetten

In stadsdeel Noord en Zuid

Eindrapport

Gemeente Amsterdam

Tess Schijvenaars en Hans Moors

1 mei 2026

E:M+MA.

Inhoudsopgave

H1. Aanleiding & opdracht	2
H2. Uitkomsten van de pilots	6
H3. Participatief begroten & buurtbudgetten	14
H4. Stedelijk participatief begroten in Amsterdam	19
H5. Conclusie	25
Bibliografie	27
Bijlagen	29

H1. Aanleiding & opdracht

Aanleiding

De gemeente Amsterdam wil bewoners een sterke en betekenisvolle stem geven in de besteding van publieke middelen. De afgelopen zeven jaar zijn Amsterdammers via de buurtbudgetten betrokken bij beslissingen over gemeentelijke uitgaven. Evaluaties van deze buurtbudgetten lieten echter zien dat het proces van de buurtbudgetten niet altijd even helder, toegankelijk en inclusief was. Jongeren, laaggeletterden en bewoners met minder bestuurlijke ervaring werden onvoldoende bereikt.¹

Tegen deze achtergrond heeft de gemeenteraad het initiatiefvoorstel *Onze stad, ons geld* in april 2025 aangenomen. Met dit voorstel verzocht de raad het college om toe te werken naar een stedelijke aanpak voor participatief begroten. Daarbij is nadrukkelijk gekozen voor een gefaseerde invoering: eerst leren op kleine schaal, vervolgens pas besluiten over een stadsbrede uitrol. De eerste stap bestaat uit twee pilots in de stadsdelen Noord en Zuid.

De pilots zijn opgezet om een aantal concrete ambities te testen die in het initiatiefvoorstel centraal staan:

- Het organiseren van laagdrempelige bijeenkomsten op verschillende locaties in de wijk
- Co-creatieve samenwerking tussen bewoners, ambtenaren en experts bij het uitwerken van plannen
- Aanvullende ondersteuning voor bewoners met taal-, of andere barrières
- Gerichtte aandacht voor jongerenparticipatie (pilot Noord)

Tegelijkertijd werkt de gemeente aan de doorontwikkeling van de buurtbudgetten. Bestuurders in de stadsdelen hebben hiervoor uitgangspunten geformuleerd: één herkenbare naam en beeldtaal, een meer eenduidige website, een mix van buurtgerichte en stads(deel)brede processen, meer deliberatie, en een betere balans tussen online en offline deelname. De pilots in Noord en Zuid leveren ook input voor deze doorontwikkeling, naast de bredere vraag hoe participatie via buurtbudgetten zich kan verhouden tot stedelijk participatief begroten.

De gemeenteraad heeft bij de besluitvorming expliciet gevraagd om een lerende aanpak. De pilots moeten niet alleen uitgevoerd worden, maar dienen ook om scherp in beeld te krijgen wat werkt, voor wie, onder welke omstandigheden, en waarom. Dit evaluatierapport geeft invulling aan die opdracht.

Dit evaluatierapport is gebaseerd op de analyse van twee specifieke pilots in Noord en Zuid, zoals uitgevoerd in het najaar van 2025 en begin 2026. De bevindingen en conclusies hebben betrekking op deze concrete uitvoering en kunnen niet zonder meer worden doorgetrokken naar eerdere edities van het buurtbudget of naar de praktijk in andere stadsdelen. De evaluatie is nadrukkelijk bedoeld als leerinstrument: de evaluatie maakt zichtbaar wat de gemeente vanuit de pilots kan leren over de doorontwikkeling van de buurtbudgetten én over de voorwaarden waaronder de opschaling naar stedelijk participatief begroten kan plaatsvinden. Kritische kanttekeningen zijn niet bedoeld om het bestaande buurtbudget als geheel ter discussie te stellen, maar om bij te dragen aan een gezamenlijke en constructieve doorontwikkeling van participatieve instrumenten binnen de gemeente Amsterdam.

¹ Afdeling Buitengewone Zaken. "Gemeente Amsterdam. Een stadsbrede evaluatie van buurtbudgetten." *Gemeente Amsterdam*, juni 2024. <https://openresearch.amsterdam/nl/page/109527/stadsbrede-evaluatie-buurtbudgetten>. Wouter Boonstra. "Amsterdam-Oost maakt plannen mét bewoners." *Binnenlands Bestuur*, 16 april 2024. <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/pensioenen/amsterdam-oost-maakt-plannen-met-bewoners>.

Opdracht

De gemeente Amsterdam heeft EMMA gevraagd de pilots in Noord en Zuid te evalueren. Christine Bleijenberg (Associate Lector Urban Governance aan de Haagse Hogeschool) is daarbij op de achtergrond als inhoudelijk deskundige betrokken geweest en heeft de conceptrapportage van constructieve feedback voorzien.

Het doel van de evaluatie is antwoord te geven op de tweeledige vraag:

In welke mate dragen de gekozen opzet en uitvoering van de pilots bij aan inclusiviteit, transparantie en ervaren betrokkenheid van bewoners bij de buurtbudgetten, en welke aandachtspunten volgen hieruit voor een mogelijke gefaseerde invoering van stedelijk participatief begroten in Amsterdam?

Deze vraag is uitgewerkt in vier samenhangende onderzoekslijnen, elk met eigen deelvragen:

1. Inclusiviteit en toegankelijkheid

- Hoe divers en inclusief zijn de groepen bewoners die deelnemen aan de pilots?
- In hoeverre ervaren de deelnemers de pilots als laagdrempelig?
- In hoeverre doen de werkvormen en de gespreksbegeleiding tijdens de sessies over de buurtbudgetten recht aan de diversiteit van de deelnemers en de inclusiviteit van het gesprek?

2. Co-creatie

- Hoe ervaren deelnemers de co-creatie en samenwerking met verschillende belanghebbenden, zoals experts en ambtenaren?
- Hoe (en met welke instrumenten) wordt co-creatie verankerd in beide pilots?

3. Haalbaarheid en criteria

- In hoeverre worden bewoners tijdens en na de pilot helder geïnformeerd over de uitvoerbaarheid van de buurtbudgetplannen?
- Op welke manier worden de buurtbudgetplannen getoetst en welke criteria liggen hieraan ten grondslag?
- Hoe worden de verschillende stappen van het participatief begroten inzichtelijk gemaakt voor alle bewoners van Amsterdam?

4. Evaluatie en lerende aanpak

- Hoe ervaren deelnemers het meedoen met de pilots?
- In hoeverre geven bewoners aan dat de pilots bijdragen aan het vergroten van hun betrokkenheid bij de buurt?
- Hoe kunnen we, volgens deelnemers en uitvoerders, de *lessons learned* meenemen naar een proces dat stadsbreed gaat plaatsvinden? Welke elementen van de pilots zijn potentieel schaalbaar naar stedelijk niveau?

Onderzoeksopzet

In deze evaluatie is gekozen voor een realistische benadering.² Participatieve processen spelen zich af in complexe en veranderlijke contexten. De evaluatie richt zich daarom op het begrijpen van de mechanismen die in de praktijk zichtbaar worden: hoe interventies in verschillende omstandigheden uitwerken, wanneer zij betrokkenheid versterken, of juist vastlopen.

Het rapport richt zich daarmee niet op de vraag of de pilots geslaagd of mislukt zijn. Belangrijk is wat deze pilots de gemeente leren over de voorwaarden en keuzes die toekomstige stappen succesvol kunnen maken. Daarbij is expliciet gekozen om twee pilots te evalueren die zijn opgezet binnen een bredere context van buurtgerichte en participatieve aanpakken in de gemeente Amsterdam. De pilots hebben als doel te verkennen in hoeverre co-creatief budgetteren in de praktijk vorm kan krijgen.

Tegelijkertijd is het van belang te benadrukken dat deze evaluatie zich richt op een afgebakend en klein deel van wat er in Amsterdam gebeurt op het gebied van participatie, en op een klein deel van de buurtbudgetten. De onderzoeksopzet heeft zodoende bewust een beperkte lens en focust op de opzet, uitvoering en dynamiek van deze specifieke pilots, zonder een integrale beoordeling te geven van het bredere participatiebeleid van de gemeente of van de buurtbudgetten als geheel. De lessen uit beide pilots zijn daarom niet zonder meer één-op-één overdraagbaar.

De evaluatie is uitgevoerd terwijl de pilots liepen (ex durante). Dit maakte het mogelijk om ontwikkelingen en bijstellingen in het proces te volgen en te analyseren, in plaats van uitsluitend achteraf te reconstrueren wat er heeft plaatsgevonden. De onderzoeksopzet bestond uit drie opeenvolgende fasen.

Fase 1 - Deskresearch voor de start van de pilots

In de eerste fase is een grondige documentanalyse uitgevoerd van:

- Het initiatiefvoorstel en de bestuurlijke reactie daarop
- De raadsinformatiebrief over de voortgang van het initiatiefvoorstel en de doorontwikkeling van de buurtbudgetten
- De plannen van aanpak en projectdocumenten van de pilots in Noord en Zuid
- Eerdere evaluaties en achtergrondinformatie over buurtbudgetten in Amsterdam
- Relevante (inter)nationale voorbeelden van participatief begroten en andere participatie-instrumenten in de stad

Daarnaast is contextinformatie verzameld over de demografische en sociaaleconomische kenmerken van de pilotgebieden, en over de bestaande participatie-infrastructuur in Noord en Zuid.

De deskresearch diende drie doelen:

- Het scherp krijgen van de bestuurlijke en organisatorische context van de pilots
- Het formuleren van concrete datapunten en thema's voor de dataverzameling
- Het opstellen van een interviewleidraad, observatieformulier en vragenlijst die aansluiten bij de opzet van de pilots

Fase 2 - Dataverzameling tijdens de pilots

² Ray Pawson and Nicholas Tilley. *Realistic Evaluation*, 1997. London: Sage.

Vanaf de start van de pilots tot en met de afronding zijn kwalitatieve en kwantitatieve gegevens verzameld. Per pilot is ingezet op een combinatie van instrumenten.

Vragenlijsten (n = 38)

Per pilot zijn enkele bijeenkomsten georganiseerd voor bewoners in het kader van de buurtbudgetten. Drie bijeenkomsten in Zuid en drie bijeenkomsten (inclusief een startbijeenkomst) in Noord. Tijdens deze bijeenkomsten is een korte vragenlijst verspreid onder aanwezige bewoners, gebaseerd op een bestaand evaluatiekader voor lokale participatietrajecten.³ De vragenlijst vroeg naar verwachtingen over de bijeenkomst, bekendheid met het buurtbudget en betrokkenheid bij de buurt, de beleving, ervaren toegankelijkheid en co-creatie met ambtenaren tijdens de bijeenkomst (zie bijlage 2).

Participerende observatiemomenten (n = 9)

Onderzoekers hebben verschillende bijeenkomsten in Noord en Zuid bijgewoond. Zij observeerden onder meer wie er aanwezig was, hoe de ruimte en werkvormen waren ingericht, hoe gesprekken verliepen, hoe ambtenaren en bewoners zich tot elkaar verhielden, en in hoeverre sprake was van co-creatie. Deze observaties zijn vastgelegd in veldnotities met behulp van een observatieformulier (zie bijlage 3).

Interviews met projectleiders (n = 4)

Aan het begin en het einde van de pilots zijn interviews afgenomen met de projectleiders in Noord en Zuid. Tijdens deze gesprekken is ingezoomd op ervaringen met de opzet en uitvoering van de pilots. Voor de volledige topiclijst zie bijlage 1.

Groepsinterview betrokken bestuurders (n = 1)

Daarnaast is een groepsinterview georganiseerd met het betrokken raadslid en de stadsdeelbestuurders. In dit gesprek zijn hun verwachtingen, ambities en reflecties op de pilots opgehaald, evenals het bredere bestuurlijke perspectief op de pilots en een mogelijke toekomstige opschaling (zie bijlage 1). Dit gesprek heeft met name geholpen om de bestuurlijke context en de stapeling van ambities rond de pilots scherper te duiden.

Fase 3 - Analyse en rapportage

Na afronding van de dataverzameling zijn alle gegevens geanalyseerd. Daarbij is:

- Per pilot een synthese gemaakt van deskresearch, observaties, interviews en vragenlijsten
- Gekeken naar overeenkomsten en verschillen tussen Noord en Zuid
- En zijn de uitkomsten vertaald naar lessen, keuzes richting een stedelijke aanpak participatief begroten, en randvoorwaarden die hierbij van belang zijn

De uitkomsten hiervan zijn te lezen in hoofdstuk 2, 3 en 4 van dit evaluatierapport.

³ Christine Bleijenbergh en Kristof Jacobs. "Evaluatiekader Lokale Burgerberaden." *Lokale Democratie*, 21 februari 2025. https://lokale-democratie.nl/files/view/70f989af-9c3c-488f-a477-49a22fcaafc4/ld_evaluatiekader-interactief.pdf.

H2. Uitkomsten van de pilots

Dit hoofdstuk presenteert de resultaten van de pilots in Noord en Zuid. De bevindingen zijn gebaseerd op 9 observatiemomenten, 5 interviews met projectleiders en betrokken bestuurders (8 personen in totaal), en 38 ingevulde vragenlijsten (12 in Noord, 26 in Zuid). De vragenlijsten geven inzicht in hoe aanwezige deelnemers de bijeenkomsten hebben ervaren, maar zijn door het beperkte aantal respondenten en de focus op aanwezige bewoners niet geschikt om harde uitspraken te doen over alle deelnemers aan het buurtbudgetproces, laat staan over bewoners die niet hebben deelgenomen. De uitkomsten uit de vragenlijsten zijn daarom steeds in samenhang gelezen met de observaties en interviews.

De context, schaal en werkwijze van de pilots in Noord en Zuid verschillen, al waren beide pilots stadsdeelbreed van opzet. In Noord lag de focus binnen deze stadsdeelbrede aanpak specifiek op Oud-Noord, met bijzondere aandacht voor het betrekken van jongeren en het stimuleren van jongeren om zelf plannen in te dienen. In Zuid lag de nadruk eveneens op het betrekken van jongeren, maar daar vooral op hun deelname aan het buurtbudgetproces in de stemfase. Daarnaast werkte Zuid met thematische bijeenkomsten en kende de pilot, mede door de schaal, minder ruimte voor intensieve begeleiding en lokale inbedding.

We presenteren de uitkomsten in dit hoofdstuk aan de hand van de vier onderzoekslijnen zoals geïntroduceerd in hoofdstuk 1:

- Inclusiviteit en toegankelijkheid
- Co-creatie
- Haalbaarheid en criteria
- Evaluatie en lerende aanpak

In het onderstaande kader zijn de deelvragen per onderzoekslijn nogmaals weergegeven, die in dit hoofdstuk worden beantwoord.

Inclusiviteit en toegankelijkheid

- Hoe divers en inclusief zijn de groepen bewoners die deelnemen aan de pilots?
- In hoeverre ervaren de deelnemers de pilots als laagdrempelig?
- In hoeverre doen de werkvormen en de gespreksbegeleiding tijdens de sessies over de buurtbudgetten recht aan de diversiteit van de deelnemers en de inclusiviteit van het gesprek?

Co-creatie

- Hoe ervaren deelnemers de co-creatie en samenwerking met verschillende belanghebbenden, zoals experts en ambtenaren?
- Hoe (en met welke instrumenten) wordt co-creatie verankerd in beide pilots?

Haalbaarheid en criteria

- In hoeverre worden bewoners tijdens en na de pilot helder geïnformeerd over de uitvoerbaarheid van de buurtbudgetplannen?
- Op welke manier worden de buurtbudgetplannen getoetst en welke criteria liggen hieraan ten grondslag?
- Hoe worden de verschillende stappen van het participatief begroten inzichtelijk gemaakt voor alle bewoners van Amsterdam?

Evaluatie en lerende aanpak

- Hoe ervaren deelnemers het meedoen met de pilots?
- In hoeverre geven bewoners aan dat de pilots bijdragen aan het vergroten van hun betrokkenheid bij de buurt?
- Hoe kunnen we, volgens deelnemers en uitvoerders, de *lessons learned* meenemen naar een proces dat stadsbreed gaat plaatsvinden. Welke elementen van de pilots zijn potentieel schaalbaar naar stedelijk niveau?

In dit hoofdstuk worden per onderzoekslijn eerst de bevindingen uit beide pilots gepresenteerd, zoals deze naar voren komen uit de verzamelde data. Vervolgens worden op basis van deze bevindingen conclusies getrokken en worden de deelvragen behorend bij de betreffende onderzoekslijn beantwoord.

Inclusiviteit en toegankelijkheid

Bevindingen pilots

De pilots in Noord en Zuid trokken in beide gevallen een duidelijk herkenbare en relatief homogene groep deelnemers. De opkomst tijdens de geobserveerde bijeenkomsten was beperkt en bestond hoofdzakelijk uit bewoners die al betrokken waren bij buurtinitiatieven of eerdere participatietrajecten.

In beide pilots waren de meeste aanwezigen middelbaar tot hoogopgeleid en maatschappelijk actief. In Noord ging het om bewoners van 23 tot 73 jaar die weliswaar vaak nieuw waren in het buurtbudgetproces, maar al actief waren in de wijk via vrijwilligerswerk of kleinschalige initiatieven. In Van der Pek was de meerderheid niet bekend met het buurtbudget vanuit eerdere deelname; in die zin bereikte de pilot daar deels ook nieuwe bewoners. De opkomst varieerde sterk per locatie: in De Meeuw kwamen vijf bewoners, terwijl in Van der Pek vijftien bewoners aanwezig waren. In Zuid bestond de deelnemersgroep tijdens de bijeenkomsten voornamelijk uit 50-plussers die al langere tijd betrokken waren bij bewonersinitiatieven; veel van hen hadden eerder deelgenomen aan buurtbudgettrondes, met name in 2022.

Het betrekken van jongeren was in Noord een expliciet doel van de pilot. In De Meeuw waren geen jongeren aanwezig. In Van der Pek waren geen jongeren tussen de 12 en 16 jaar aanwezig; wel namen drie jonge vrouwen van 23 en 24 jaar deel. Tijdens beide bijeenkomsten was een jongerenwerker aanwezig, met de bedoeling informatie op te halen en deze later samen met jongeren te vertalen naar mogelijke plannen. Buiten de geobserveerde bijeenkomsten hebben tussen september en december zes sessies met jongeren plaatsgevonden via jongerenwerk DOCK in verschillende jongerencentra. Per sessie waren één à twee jongeren aanwezig. Deze sessies waren gericht op het gezamenlijk vormgeven en uitwerken van plannen. In Zuid waren geen jongeren aanwezig bij de geobserveerde bijeenkomsten, maar in de planindienfase werden wel relatief veel plannen voor jongeren ingediend, vooral door organisaties of volwassenen die iets voor jongeren wilden organiseren en in één geval door een kindervrijraad.

De toegankelijkheid van de bijeenkomsten verschilde per pilot. In Noord hoorden bewoners via verschillende kanalen van de bijeenkomst, onder meer via- via en via huis-aan-huis communicatie. De bijeenkomst in De Meeuw begon rommelig door verwarring over de zaal en een late start. In Zuid waren de bijeenkomsten professioneel georganiseerd en waren de locaties goed voorbereid. Ambtenaren waren daar ruim vertegenwoordigd, soms in grotere aantallen dan bewoners. Naast de themabijeenkomsten is in Zuid ook op andere momenten contact geweest met bewoners en bewonersgroepen, bijvoorbeeld via buurtsprekuren, mail en telefoon. Verder is in Zuid onder meer aangesloten bij een wooninformatiemarkt 55+ om bewoners te informeren over het buurtbudget. In Zuid zijn ook huis-aan-huis flyers verspreid met als doel een bredere groep bewoners te bereiken, maar door een miscommunicatie werden deze pas geleverd ná de laatste bijeenkomst.

Bewoners in beide pilots waardeerden de sfeer en begeleiding tijdens de bijeenkomsten. In Noord werden rapportcijfers tussen 7 en 10 gegeven; in Zuid tussen 7 en 9. De werkvormen bestonden in beide pilots voornamelijk uit individuele gesprekken tussen bewoners en ambtenaren. Er was weinig onderlinge interactie tussen bewoners en geen expliciete ruimte voor uitwisseling of gezamenlijke reflectie.

De planindienfase liet een verschillend beeld zien. In Noord werden 197 plannen ingediend, waarvan er 145 door de haalbaarheidstoets kwamen. Volgens de projectleiders liep het type plannen uiteen, maar lag het zwaartepunt in het sociale domein, mede omdat tijdens de startbijeenkomsten duidelijk is gemaakt dat plannen in groen en openbare ruimte vaak ingewikkelder en kostbaarder zijn. Tegelijkertijd zijn er ook groenplannen ingediend. In Zuid is de planindienfase vanwege de stadsdeelbrede schaal anders ingericht. Daar is vooraf een maximum van 100 plannen ingesteld, om de toetsing en vervolgfasen uitvoerbaar te houden met het oog op de beperkte capaciteit van ambtenaren. Toen dat maximum was bereikt, ging de website dicht. Daarna kwamen nog tientallen plannen per mail binnen. De projectleiders schatten dat daarmee in totaal tussen de 130 en 150 plannen zijn ingediend. Voor de verdere procedure zijn echter uitsluitend de eerste 100 plannen die via de website waren ingediend meegenomen. De later per mail ingestuurde plannen zijn niet betrokken in de toetsfase. Zuid werkte met vijf thema's: jongeren, ouderen, sociaal, openbare ruimte/groen en overig. Binnen vrijwel alle thema's werden plannen ingediend; alleen voor ouderen was het aantal lager dan verwacht.

Ook in de stemfase zijn verschillen zichtbaar. In Noord ontvingen alle bewoners van 12 jaar en ouder een unieke stemcode per brief. Er is gebruik gemaakt van social media, aanwezigheid op winkelcentra en werving richting middelbare scholen. Voor een deel van deze activiteiten gold dat de opbrengst beperkt was. In Zuid werd de stemfase onder de aandacht gebracht via trotters in het stadsdeel, social media en gebiedsmakelaars. Daarnaast zijn tijdens de stemfase extra activiteiten uitgevoerd om jongeren te bereiken, onder meer via een koffiekar tussen twee scholen waar jongeren ter plekke konden stemmen met extra stemcodes. Ook is ondersteuning geboden aan bewoners die hun brief kwijt waren of moeite hadden met stemmen, onder meer via mail en telefoon. In Noord zijn tijdens de stemfase bovendien stemmomenten georganiseerd bij onder meer het Taalcafé in de Modestraat en tweemaal bij middelbare school VONK.

Conclusies & antwoord deelvragen

Op basis van deze bevindingen kan worden geconcludeerd dat beide pilots vooral bewoners bereikten die al betrokken, vaardig en in meer of mindere mate bekend waren met participatieve processen. Tegelijkertijd moet de inclusiviteitsvraag breder worden opgevat dan alleen de samenstelling van de aanwezige bewoners bij de bijeenkomsten. De evaluatie laat namelijk niet alleen zien wie er wél kwamen, maar ook wie er in de praktijk niet of nauwelijks werden bereikt. Ondervertegenwoordigde groepen, zoals jongeren, bewoners met taal- of digitale barrières en minder maatschappelijk actieve bewoners, bleven in beide pilots grotendeels buiten beeld. Pogingen om het bereik te verbreden - zoals de inzet van een jongerenwerker in Noord, extra sessies met jongeren, huis-aan-huis flyers in Zuid en specifieke stemactiviteiten in beide pilots - hebben op onderdelen wel nieuwe contacten opgeleverd, maar hebben niet geleid tot een bredere of meer diverse groep bewoners die daadwerkelijk een plan indienden.

De bijeenkomsten werden door aanwezige bewoners als laagdrempelig ervaren in de uitvoering: zij voelden zich welkom en goed begeleid. Tegelijkertijd bleek de drempel om daadwerkelijk deel te nemen hoog, doordat informatie vooraf beperkt zichtbaar was en werving vooral via bestaande netwerken verliep. Dat gold in Noord, waar bewoners de weg soms via-via moesten vinden, maar ook in Zuid, waar de professionele organisatie van de bijeenkomsten niet vanzelf leidde tot een breder of meer diverse groep bewoners die daadwerkelijk een plan indienden.

De gekozen werkvormen sloten goed aan bij bewoners met initiatiefkracht, maar waren minder geschikt als het doel was om diversiteit in deelnemers en uitwisseling tussen verschillende typen inwoners te bevorderen.⁴ De pilots laten daarmee zien dat inclusiviteit niet alleen afhangt van de toegankelijkheid van een bijeenkomst zelf, maar ook van de inrichting van het voortraject, de werving en de ondersteuning van bewoners die niet vanzelf op dit soort processen afkomen.

Co-creatie

Bevindingen pilots

In beide pilots streefde de gemeente ernaar samenwerking tussen bewoners en ambtenaren een plek te geven in het proces. De precieze invulling hiervan verschilde per pilot. In Noord werd in het plan van aanpak nadrukkelijk ingezet op aanvullende werkvormen aan de voorkant van het proces, zoals speeddates en inloopspreekuren, met als bedoeling drempels te verlagen, jongeren te betrekken en de kwaliteit en haalbaarheid van plannen te verbeteren. In Zuid werd gewerkt met thematische bijeenkomsten en individuele gesprekken aan tafels, in aansluiting op eerdere ervaringen met themabijeenkomsten.

In de praktijk bestonden de bijeenkomsten in beide stadsdelen hoofdzakelijk uit één-op-één gesprekken tussen bewoners en ambtenaren. Bewoners bespraken hun plan met een ambtenaar of gebruikten de bijeenkomst om informatie te krijgen over het proces van de buurtbudgetten. Ook in de planindienfase na de bijeenkomsten verliep veel van het contact individueel, bijvoorbeeld per mail, telefoon, buurtsprekuren of via ondersteuning door buurtwerkers en gebiedsmakelaars.

Bewoners werkten in geen van beide pilots tijdens de bijeenkomsten gezamenlijk aan plannen en wisselden nauwelijks ideeën met elkaar uit. Er vonden geen expliciete momenten plaats van gezamenlijke probleemdefinitie, bundeling of samenvoeging van ideeën, onderlinge deliberatie tussen bewoners of gedeelde afwegingen over prioriteiten. Bewoners waardeerden de ondersteuning door ambtenaren en omschreven deze als behulpzaam en toegankelijk. Tegelijkertijd werd de bijeenkomst door deelnemers vooral gekarakteriseerd als informatief. De interactie bleef beperkt tot vraag-antwoordgesprekken tussen individuele bewoners en professionals.

In Noord zijn buiten de geobserveerde bijeenkomsten wel aanvullende sessies met jongeren georganiseerd, waarin in kleine setting plannen zijn vormgegeven en uitgewerkt. Ook daar bleef de schaal beperkt en leidde dit niet tot een bredere, gezamenlijke planontwikkeling tussen grotere groepen jongeren. In Zuid was tijdens de planindienfase veel contact met bewonersgroepen, maar ook dit contact had vooral het karakter van individuele of groepsgewijze begeleiding van afzonderlijke plannen, en minder van gezamenlijke afweging tussen verschillende bewonersinitiatieven.

Conclusies & antwoord deelvragen

Co-creatie is in beide pilots in de praktijk slechts beperkt van de grond gekomen. De bijeenkomsten waren vooral ingericht als informatieve en ondersteunende momenten, waarin bewoners individueel met ambtenaren spraken over hun plan of over het proces van het buurtbudget. Er was daardoor weinig ruimte voor gezamenlijke planontwikkeling, onderlinge uitwisseling of gedeelde afweging tussen bewoners.

⁴ Met *initiatiefkracht* wordt in dit rapport bedoeld op bewoners die gewend zijn zelf ideeën te formuleren, de weg weten binnen de gemeentelijke organisatie en beschikken over de vaardigheden en het zelfvertrouwen om initiatieven te ontwikkelen, in te dienen en te realiseren.

In dit rapport verstaan we onder co-creatie een vorm van samenwerking waarin deelnemers gelijkwaardig invloed hebben op de inhoud, het proces en de uitkomsten, en waarin minimaal sprake is van gezamenlijke probleemdefinitie, bundeling of samenvoeging van ideeën, onderlinge deliberatie en gedeelde afwegingen over prioriteiten. Tegen die meetlat bleven beide pilots dicht bij individuele planondersteuning dan bij daadwerkelijke co-creatieve samenwerking.

Tegelijkertijd verdient deze conclusie nuancering. In beide pilots was co-creatie wel degelijk als ambitie onderdeel van het ontwerp, maar die ambitie kreeg in Noord en Zuid een verschillende uitwerking. In Noord lag de nadruk explicieter op het gezamenlijk verder ontwikkelen en bundelen van ideeën. In Zuid lag de nadruk meer op het creëren van thematische ontmoetingsmomenten waarin bewoners hun plan met ondersteuning van ambtenaren verder konden uitwerken. De bevindingen suggereren daarmee ook dat binnen de gemeentelijke organisatie geen volledig eenduidige definitie en operationalisering van co-creatie werd gehanteerd. Op basis van deze evaluatie kunnen we niet vaststellen of co-creatie in de uitvoering bewust is losgelaten omdat men verwachtte dat dit niet zou werken. Wel laten de pilots zien dat de gekozen werkvormen en de feitelijke uitvoering in beide gevallen onvoldoende voorwaarden boden om de ambitie van co-creatie in de praktijk waar te maken.

De samenwerking met ambtenaren is door deelnemers vooral ervaren als behulpzaam, toegankelijk en ondersteunend, maar niet als een proces van gezamenlijke ontwikkeling of gedeeld eigenaarschap. De pilots laten daarmee zien dat co-creatie niet vanzelf ontstaat in een informele setting. Wil co-creatie tussen bewoners en ambtenaren, en tussen bewoners onderling, daadwerkelijk plaatsvinden, dan vraagt dit om expliciet ontworpen werkvormen, actieve begeleiding en ruimte voor bewoners om met elkaar in gesprek te gaan over inhoudelijke keuzes. Individuele ondersteuning is daarbij waardevol, maar op zichzelf onvoldoende om co-creatie te realiseren. De pilots onderstrepen daarmee ook het belang om vooraf scherper te definiëren wat in het proces onder co-creatie wordt verstaan, zodat ambitie, werkvormen en uitvoering beter op elkaar aansluiten.

Haalbaarheid en criteria

Bevindingen pilots

In beide pilots kregen bewoners tijdens de bijeenkomsten uitleg over de spelregels, voorwaarden en processtappen van het buurtbudget. In Noord werden papieren spelregels uitgedeeld; in Zuid werd een korte presentatie gegeven waarin de spelregels werden toegelicht. Bewoners gaven aan dat zij na afloop beter begrepen welke stappen volgden en welke informatie nodig was om een plan in te dienen.

Uit de vragenlijsten blijkt dat voorafgaand aan de bijeenkomsten deze informatie voor veel deelnemers beperkt zichtbaar was. In Noord wisten bewoners vooraf vaak niet wat ze konden verwachten. In Zuid was de informatie voor veel deelnemers herkenbaar, omdat zij al eerder hadden deelgenomen aan buurtbudgetten. Tijdens de bijeenkomsten lag de nadruk op het verhelderen en aanscherpen van plannen en op het bespreken van wat haalbaarheid in algemene zin betekent. Bewoners kregen daarmee inzicht in welke aspecten van belang zijn bij het indienen van een plan. Het formele toetsproces - waarin plannen daadwerkelijk op haalbaarheid worden beoordeeld door ambtenaren - maakte geen onderdeel uit van de bijeenkomsten, omdat deze toetsing in een latere fase van het buurtbudgetproces plaatsvindt.

De planindien- en toetsfase verliepen in Noord en Zuid verschillend. In Noord zijn 197 plannen ingediend, waarvan er 145 door de haalbaarheidstoets kwamen. De toetsing verliep daar volgens de projectleiders chaotisch en was arbeidsintensief, mede doordat de oude website tussentijds moest worden vervangen en bewoners hun plannen niet langer zelf konden aanpassen. Hierdoor kwam veel extra werk bij het projectteam terecht. Het toetsproces bestond uit een eerste check door projectmedewerkers aan de hand van een checklist, onderlinge bespreking in het team, een sprintsessie met gebiedsmakelaars per gebied en waar

nodig overleg met gebiedsbeheerders of inhoudelijke experts. Feedback op plannen werd vervolgens per mail aan bewoners teruggekoppeld, in drie smaken: onhaalbaar, aanpassing nodig of aanvullende informatie nodig. Indieners kregen eerst anderhalve week, en later nog extra tijd, om hun plan aan te passen. Daarbij konden zij hulp krijgen van buurtwerkers. Volgens de projectleiders is er “veel gebruik gemaakt” van die hulp.

In Zuid is de planindienfase intensief verlopen, met veel vragen van bewoners. Omdat het om een stadsdeelbrede ronde ging en het projectteam minder de wijk in ging of bewoners actief begeleidde bij het schrijven van plannen, werd meer autonomie van indieners gevraagd. Om de toetsfase beheersbaar te houden, is vooraf een maximum van 100 plannen ingesteld. Toen dat aantal bereikt was, werd de website gesloten. De toetsing verliep vervolgens grotendeels digitaal: adviezen van experts werden verzameld en daarna in twee toetsessies besproken, één voor fysieke en één voor sociale plannen. In die sessies konden gebiedsmakelaars, inhoudelijke ambtenaren en de projectleiders vragen en onduidelijkheden bespreken. De ‘lichte toets’ die vooraf was beoogd, is volgens de projectleiders voor alle ingediende plannen uitgevoerd. Ook in Zuid werden plannen waar nodig aangepast na terugkoppeling, bijvoorbeeld wanneer een begroting niet realistisch was of een plan op een andere locatie wel haalbaar kon worden gemaakt. Uiteindelijk gingen 52 plannen door naar de stemming.

De stemfase liet eveneens verschillen zien. In Noord kregen alle bewoners van 12 jaar en ouder een unieke stemcode thuisgestuurd. Zij konden online stemmen op minimaal drie en maximaal vijf plannen. Alle 145 plannen die door de haalbaarheidstoets kwamen, gingen ook door naar de stemfase. De plannen werden per gebied gerangschikt op basis van het aantal stemmen, totdat het subsidieplafond van € 125.000 per gebied was bereikt. Uiteindelijk kregen 54 plannen budget, met mogelijk nog enige bijstelling aan de marge. In totaal zijn 8.124 stemmen uitgebracht, wat neerkomt op een respons van ongeveer 8,5%.

In Zuid mochten bewoners tijdens de stemfase een totaalbudget van € 550.000 verdelen over de plannen die op de stemlijst stonden. Van de 52 plannen die de toetsingsfase haalden, zijn er 24 plannen uit de stemming gekomen. Volgens de projectleiders zijn er 9.300 stemmen uitgebracht op basis van 130.000 verstuurd stembrieven, wat neerkomt op een respons van ongeveer 7%. Zij merken op dat dit lager is dan in eerdere stadsdeelbrede rondes en duidelijk lager dan in buurtgerichte rondes, waar de respons rond de 15% ligt. Dat verschil is volgens hen ook gebruikelijk: stadsdeelbrede rondes leveren doorgaans en lagere respons op dan buurtgerichte aanpakken. Tegelijkertijd laat dit aantal ook zien dat een stadsdeelbrede stemfase nog steeds een substantieel bereik kan hebben. 9.300 stemmers is een omvang die in meer kleinschalige, fysieke participatievormen moeilijk te realiseren is.

Conclusies & antwoord deelvragen

Tijdens de bijeenkomsten kregen bewoners in beide pilots een goed beeld van wat haalbaarheid betekende, welke stappen het proces kende en welke voorwaarden of spelregels voor hun plan relevant waren. Deze duidelijkheid ontstond vooral door de persoonlijke toelichting van ambtenaren en door het uitdelen of presenteren van spelregels tijdens de sessies zelf. Tegelijkertijd laten de bevindingen zien dat deze informatie voorafgaand aan de bijeenkomsten minder zichtbaar of minder goed vindbaar was, vooral voor bewoners die nog niet eerder met het buurtbudget hadden meegedaan. De pilots maken daarmee duidelijk dat procesduidelijkheid tijdens bijeenkomsten op orde kan zijn, terwijl de toegankelijkheid van diezelfde informatie vóór deelname achterblijft.

De planindien- en toetsfase kregen in Noord en Zuid een verschillende uitwerking. In Noord was de aanpak intensiever en meer begeleidend: plannen werden in meerdere stappen aangescherpt, bewoners kregen terugkoppeling per mail en konden met ondersteuning van buurtwerkers of ambtenaren hun voorstel aanpassen. In Zuid werd meer zelfstandigheid van indieners gevraagd en was het proces strakker afgebakend, mede vanwege de stadsdeelbrede schaal en de beperkte capaciteit. Daar werd bovendien vooraf een maximum van 100 plannen gehanteerd, waardoor niet alle ingediende plannen verder konden in de

procedure. De vergelijking tussen beide pilots laat daarmee zien dat een meer begeleidende aanpak bewoners meer ruimte biedt om plannen tijdens de toetsfase verder te ontwikkelen, terwijl een grootschaliger en strakker georganiseerd proces de uitvoerbaarheid voor de organisatie vergroot, maar ook eerder grenzen stelt aan toegankelijkheid en doorontwikkeling.

Ook in de stemfase zijn verschillen zichtbaar die samenhangen met de gekozen inrichting van het proces. In beide pilots heeft het buurtbudgetproces een substantiële groep bewoners bereikt, maar de respons laat zien dat bereik en participatie onder druk kunnen komen te staan wanneer het proces grootschaliger en minder nabij wordt georganiseerd. In Noord, waar de pilot zich binnen het stadsdeel specifiek richtte op Oud-Noord en op meer lokale zichtbaarheid, lag de stemrespons op ongeveer 8,5%. In Zuid, waar sprake was van een stadsdeelbrede ronde, lag deze op ongeveer 7%, wat volgens de projectleiders lager is dan gebruikelijk in eerdere buurtgerichte rondes. Deze vergelijking suggereert dat meer lokale inbedding en zichtbaarheid mogelijk bijdragen aan hogere betrokkenheid in de stemfase, al laat deze evaluatie niet toe om daar harde causale conclusies aan te verbinden.

Voor de deelvragen over haalbaarheid en criteria betekent dit dat bewoners tijdens de bijeenkomsten voldoende zicht kregen op de voorwaarden, de spelregels en de vervolgstappen van het proces, maar dat deze informatie buiten de bijeenkomsten minder toegankelijk was voor nieuwe deelnemers. Daarnaast laat de evaluatie zien dat de wijze waarop plannen worden getoetst en begeleid in de praktijk verschilt per pilot en nauw samenhangt met schaal, beschikbare capaciteit en de mate van ondersteuning die bewoners tijdens het proces krijgen. Daarmee maken de pilots zichtbaar dat de voorwaarden, spelregels en wijze van toetsing in de praktijk niet alleen een formele stap in het proces zijn, maar ook invloed hebben op de mate waarin bewoners hun plan kunnen aanscherpen en succesvol door het proces kunnen brengen.

Evaluatie en lerende aanpak

Bevindingen pilots

Deelnemers in beide pilots beoordeelden hun deelname aan de bijeenkomsten overwegend positief. Zij voelden zich welkom, serieus genomen en goed begeleid. Tegelijkertijd gaven deelnemers aan dat de bijeenkomsten weinig vernieuwend waren. De meeste aanwezigen waren al actief betrokken bij buurtinitiatieven en leerden nauwelijks van elkaar. Er ontstond weinig gezamenlijke dynamiek en er kwamen geen nieuwe vormen van onderlinge co-creatie tot stand. Projectleiders en uitvoerders wezen erop dat beperkte capaciteit, verkokering binnen de organisatie en onvoldoende tijd voor gerichte werving het realiseren van bredere ambities bemoeilijkten.

In zowel Noord als Zuid gaven deelnemers in de vragenlijst aan dat zij zich na deelname meer of sterker betrokken voelden bij de buurt of wijk. Daarnaast rapporteerden deelnemers in beide pilots dat hun vertrouwen in de manier waarop de gemeente Amsterdam buurtbewoners betreft bij de buurtbudgetten en hen ondersteunt bij het indienen en uitvoeren van plannen na afloop was toegenomen. Dit effect kwam in Noord sterker naar voren dan in Zuid. In Zuid gaven enkele deelnemers juist aan dat hun vertrouwen in de betrokkenheid en ondersteuning door de gemeente na de bijeenkomst niet was toegenomen.

De tweede interviewronde met projectleiders geeft meer zicht op de lerende opbrengst van de pilots na afloop van de bijeenkomsten. Zowel in Noord als in Zuid benadrukken de projectleiders dat een buurtgerichte aanpak in potentie meer ruimte biedt voor laagdrempeligheid, intensieve begeleiding en het bereiken van ondervertegenwoordigde groepen. Ook biedt een dergelijke aanpak volgens hen meer mogelijkheden om gedurende het proces vertrouwen op te bouwen tussen bewoners en gemeente. Tegelijkertijd geven zij aan dat dit alleen haalbaar is wanneer voldoende voorbereidingstijd, gerichte inzet en continuïteit beschikbaar zijn. De ervaringen in Zuid laten daarnaast zien dat een stadsdeelbrede schaal het proces weliswaar uitvoerbaar maakt, maar ook ten koste kan gaan van nabijheid, begeleiding en toegankelijkheid.

Conclusies & antwoord deelvragen

De pilots laten zien dat bewoners hun deelname positief waardeerden. Zij voelden zich gehoord, welkom en deskundig ondersteund. Tegelijkertijd bleef de meerwaarde vooral beperkt tot individuele informatie-uitwisseling. De bijeenkomsten werden door deelnemers vooral gewaardeerd als behulpzame contactmomenten met de gemeente, maar minder als momenten waarop nieuwe samenwerking, uitwisseling of collectieve energie ontstond. Daardoor versterkten de pilots vooral de bestaande relatie tussen de gemeente en al betrokken bewoners, zonder nieuwe vormen van eigenaarschap of collectieve betrokkenheid te creëren.

Voor een groot deel van de deelnemers in zowel Noord als Zuid leidde deelname tot meer vertrouwen in de wijze waarop de gemeente plannen ondersteunt en uitvoert. Bij andere deelnemers - met name in Zuid - bleef het effect op betrokkenheid en vertrouwen beperkt. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in Zuid tijdens de bijeenkomsten vooral bewoners aanwezig waren die al ervaring hadden met het instrument buurtbudget, waardoor de pilot voor hen minder nieuwe inzichten of ervaringen opleverde. Daarmee bevestigden de pilots vooral bestaande participatiepatronen, in plaats van dat zij nieuwe vormen van betrokkenheid of participatieve dynamiek op gang brachten. De bevindingen suggereren daarnaast dat niet alleen de gekozen werkvormen, maar ook de combinatie van hoge ambities en beperkte uitvoeringsruimte van invloed is geweest op wat in de pilots daadwerkelijk kon worden gerealiseerd.

In dit hoofdstuk hebben we daarmee het eerste deel van de hoofdvraag beantwoord. Het tweede deel van de hoofdvraag - welke aandachtspunten volgen uit de pilots voor een mogelijke gefaseerde invoering van stedelijk participatief begroten in Amsterdam - vormt het uitgangspunt voor de analyse en duiding in hoofdstuk 3 en 4.

H3. Participatief begroten & buurtbudgetten

Wat is participatief begroten?

Participatief begroten kent internationaal een lange en veelzijdige ontwikkeling en wordt in de literatuur beschreven als een specifieke vorm van democratische besluitvorming over publieke middelen. Participatief begroten is geen losse participatiemethode, maar een besluitvormend proces waarin burgers direct betrokken zijn bij keuzes over de verdeling van publieke geldbronnen.⁵

Het gaat daarbij expliciet om schaarse middelen: burgers worden niet alleen gevraagd ideeën aan te dragen, maar ook om samen prioriteiten te stellen, afwegingen te maken en keuzes te legitimeren. Daarmee verschilt participatief begroten fundamenteel van inspraak- of consultatieprocessen, waarin burgers wel input leveren, maar geen directe invloed hebben op de uiteindelijke verdeling van middelen.

Een centraal kenmerk van participatief begroten is het deliberatieve karakter. In vrijwel alle beschrijvingen wordt benadrukt dat participatief begroten draait om publieke deliberatie: burgers gaan met elkaar en met de overheid in gesprek over wensen, belangen en alternatieven, wegen verschillende perspectieven af en komen tot gezamenlijke keuzes.⁶ Juist door het gesprek en de onderhandeling ontstaat begrip voor de complexiteit van publieke uitgaven en groeit draagvlak voor gemaakte keuzes.

Daarnaast is participatief begroten nadrukkelijk cyclisch van aard. Het proces wordt periodiek herhaald - vaak jaarlijks - en is gekoppeld aan de reguliere begrotingscyclus van een stad of bestuurslaag.⁷ De herhaling maakt dat participatief begroten niet alleen een besluitvormingsinstrument is, maar ook een leerproces: bewoners ontwikkelen vaardigheden, bouwen vertrouwen op en worden gaandeweg beter toegerust om met publieke middelen om te gaan.

Tot slot benadrukt de literatuur dat participatief begroten altijd plaatsvindt op een bestuurlijk niveau met formele bevoegdheden, doorgaans het stedelijk of districtsniveau.⁸ De gemeenteraad behoudt het formele budgetrecht, maar committeert zich eraan de uitkomsten van het participatief begrotingsproces te honoreren. De mate van invloed van burgers kan verschillen per model, maar zonder een duidelijke koppeling aan formele besluitvorming verliest participatief begroten zijn betekenis.

⁵ Luca Bartocci, Giuseppe Grossi, Sara Giovanna Mauro, and Carol Ebdon. "The journey of participatory budgeting: a systematic literature review and future research directions." *International Review of Administrative Sciences* 89, no. 3 (2022): 757–760.

<https://doi.org/10.1177/00208523221078938>; Yves Sintomer, Carsten Herzberg, and Anja Röcke. "Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges." *International Journal of Urban and Regional Research* 32, no. 1 (2008): 164–178.

⁶ Netwerk Democratie in Actie. "Factsheet Burgerbegroten." Mei 2023. <https://lokale-democratie.nl/file/download/a9caf7e7-21c5-4b04-b11a-f2487fcb2492/factsheet-burgerbegroten-mei-2023.pdf>; Brian Wampler. "Participatory Budgeting: Core principles and Key Impacts." *Journal of Public Deliberation* 8, no. 2 (2012). <https://delibdemjournal.org/article/id/410/>.

⁷ Brian Wampler. *A Guide to Participatory Budgeting*, October 2000. <https://internationalbudget.org/wp-content/uploads/A-Guide-to-Participatory-Budgeting.pdf>; Emyr Williams, Emily St. Denny, Dan Bristow. "Participatory Budgeting: An Evidence Review." *Public Policy Institute for Wales*, August 2017. <https://www.oidp.net/docs/repo/doc215.pdf>.

⁸ Femke van Noordloos. "Participatief begroten in Brazilië." *La Chispa Politiek & Maatschappij*, 11 augustus 2016. <https://www.lachispa.nl/artikelen-politiek-maatschappij/participatief-begroten-in-brazilië/>.

Bovenstaande omschrijving van participatief begroten kan worden vertaald naar zes kern-elementen die gezamenlijk participatief begroten definiëren. Niet elk traject bevat deze elementen in dezelfde mate, maar hoe sterker zij aanwezig zijn, hoe groter de kans op democratische vernieuwing, legitimiteit en sociale rechtvaardigheid.⁹

(1) Besluitvorming over publieke middelen

Participatief begroten heeft altijd betrekking op financiële en budgettaire keuzes. Het gaat niet om het uitvoeren van losse projecten, maar om invloed op de verdeling van een afgebakend deel van de (meestal gemeentelijke) begroting. Burgers beslissen - direct of indirect - over publieke uitgaven die normaliter door bestuur en ambtelijke organisatie worden verdeeld.¹⁰

(2) Publieke deliberatie en gezamenlijke afweging

Een tweede essentieel element is publieke deliberatie. Participatief begroten creëert gestructureerde ruimtes waarin burgers met elkaar en met de overheid in gesprek gaan over prioriteiten, belangen en alternatieven. Deze deliberatie is noodzakelijk om tot legitieme keuzes te komen en vormt de brug tussen individuele wensen en collectieve besluitvorming.¹¹

(3) Cyclisch en herhaald proces

Participatief begroten is geen eenmalig experiment, maar een terugkerend proces dat is ingebed in de begrotingscyclus. De jaarlijkse herhaling zorgt voor continuïteit, institutioneel leren en het opbouwen van vertrouwen tussen overheid en burgers.¹²

(4) Gedeelde, maar begrensde macht

Hoewel burgers invloed of beslissingsmacht krijgen, blijft de overheid formeel eindverantwoordelijk. Het budgetrecht ligt bij de gemeenteraad, maar deze committeert zich aan het proces en de uitkomsten. Participatief begroten veronderstelt daarmee een expliciete machtsdeling binnen vooraf vastgestelde kaders.¹³

(5) Transparantie en verantwoording

Transparantie over budgetten, criteria en besluiten is een noodzakelijke voorwaarde. Burgers moeten inzicht hebben in de financiële ruimte, de spelregels en de manier waarop keuzes worden uitgevoerd. Even belangrijk is verantwoording achteraf: wat is er met de besluiten gebeurd en waarom?¹⁴

(6) Aandacht voor inclusiviteit en herverdeling

Oorspronkelijk is participatief begroten ontwikkeld als instrument om sociale ongelijkheid tegen te gaan. In veel modellen – met name in Latijns-Amerika – worden middelen bewust herverdeeld richting armere wijken of achtergestelde groepen. Zonder deze focus bestaat het risico dat vooral bestaande, mondige groepen profiteren.¹⁵

⁹ Rachel Swaner. "Trust Matters: Enhancing Government Legitimacy through Participatory Budgeting." *New Political Science* 39, no. 1 (2017). <https://doi.org/10.1080/07393148.2017.1278856>.

¹⁰ Theresa Rihs. "The Role of Power in the Participatory Budget of Paris." *Technischen Universität Wien*, 28 September 2022. <https://repositum.tuwien.at/handle/20.500.12708/102277>.

¹¹ Netwerk Democratie in Actie. "Factsheet Burgerbegroten."; Wampler. "Participatory Budgeting: Core principles and Key Impacts."

¹² Wampler. *A Guide to Participatory Budgeting*, Emyr Williams et al. "Participatory Budgeting: An Evidence Review."

¹³ Yves Cabannes. "Participatory Budgeting: A Significant Contribution to Participatory Democracy." *Environment & Urbanization* 16, no. 1 (2004). <https://doi.org/10.1177/095624780401600104>; Sintomer et al. "Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges."

¹⁴ Wampler. *A Guide to Participatory Budgeting*.

¹⁵ Wampler. "Participatory Budgeting: Core principles and Key Impacts."

In het kader hieronder worden twee internationale voorbeelden van participatief begroten kort toegelicht. Beide voorbeelden laten zien dat het instrument participatief begroten op verschillende manieren kan worden ingevuld.

Porto Alegre (Brazilië)

In Porto Alegre vormt participatief begroten een jaarlijks, meerledig proces van buurt- en themavergaderingen. Bewoners bespreken problemen, stellen prioriteiten en kiezen afgevaardigden die deelnemen aan een stadsbrede participatieve raad. Deze raad verdeelt het beschikbare budget over wijken, vaak op basis van sociaaleconomische indicatoren. De gemeenteraad stelt de begroting formeel vast, terwijl bewoners ook betrokken blijven bij monitoring van de uitvoering. Dit model wordt internationaal gezien als een van de meest vergaande vormen van participatief begroten, met sterke nadruk op deliberatie, herverdeling en gedeelde macht.¹⁶

Parijs (Frankrijk)

In Parijs is participatief begroten grootschalig en sterk gestandaardiseerd. De stad stelt jaarlijks een substantieel budget beschikbaar en bepaalt centraal de spelregels. Inwoners kunnen ideeën indienen, voornamelijk via een digitaal platform. Na ambtelijke toetsing stemmen bewoners individueel op voorgeselecteerde projecten. De gemeente is vervolgens verantwoordelijk voor de planning, uitvoering en het budgetbeheer van de projecten met de meeste stemmen. Hoewel het bereik groot is, is de ruimte voor deliberatie beperkt en ligt veel informele macht bij de overheid in de selectie- en uitvoeringsfase. Het Parijse model laat zien hoe participatief begroten ook kan functioneren als beleidsinstrument binnen een sterk gecentraliseerde bestuurscontext.¹⁷

Deze voorbeelden laten zien dat participatief begroten zowel deliberatief en herverdelend als grootschalig en gestandaardiseerd kan worden vormgegeven. Voor Amsterdam is vooral relevant dat de gekozen vorm direct bepaalt hoeveel ruimte er is voor deliberatie, bewonersinvloed en inclusiviteit.

Het verschil tussen buurtbudgetten en participatief begroten

De literatuur laat zien dat participatief begroten op uiteenlopende manieren wordt toegepast. Sintomer, Herzberg en Röcke onderscheiden zes verschillende modellen, variërend van een model dat sterk is geïnspireerd op Porto Alegre tot meer consultatieve of wijkgerichte varianten.¹⁸ Deze modellen verschillen onder meer in de rol van burgers, de mate van deliberatie, de relatie met de formele begroting en de wijze waarop besluitvorming is georganiseerd. Er is dus niet één standaardmodel voor participatief begroten. Wel formuleren de auteurs een aantal minimale kenmerken waaraan een proces moet voldoen om als participatief begroten te kunnen worden beschouwd: het moet gaan over financiële of budgettaire keuzes, plaatsvinden op stedelijk of districts niveau, een herhaald proces zijn, publieke deliberatie bevatten en enige vorm van verantwoording over de uitkomsten kennen.

Tegen deze achtergrond kan worden vastgesteld dat buurtbudgetten en stedelijk participatief begroten verschillende instrumenten zijn, met een andere onderliggende logica. Tegelijkertijd vraagt deze vergelijking om nuance. De analyse van de buurtbudgetten in dit rapport is gebaseerd op twee specifieke pilots in Noord en Zuid, en doet daarmee geen uitspraak over eerdere buurtbudgettrondes of alle werkwijzen die in Amsterdam in de afgelopen jaren zijn toegepast. Ook het beeld van stedelijk participatief begroten dat in dit hoofdstuk wordt geschetst, is geen vast of uniform model, maar een bundeling van kenmerken die in de

¹⁶ Van Noordloos. "Participatief begroten in Brazilië."

¹⁷ Rihs. "The Role of Power in the Participatory Budget of Paris."

¹⁸ Sintomer et al. "Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges."

literatuur vaak als richtinggevend worden beschouwd. Buurtbudgetten raken op onderdelen aan kenmerken van participatief begroten, maar zijn in de onderzochte pilots in de kern ingericht rond planindiening, ambtelijke toetsing en stemming op afzonderlijke voorstellen. In veel modellen van stedelijk participatief begroten staan collectieve deliberatie en gezamenlijke afweging over de besteding van publieke middelen nadrukkelijker centraal. Tabel 1 zet de belangrijkste overeenkomsten en verschillen schematisch naast elkaar.

Kenmerk	Buurtbudgetten	Stedelijk participatief begroten
1. Besluitvorming over publieke middelen	Ook buurtbudgetten gaan over een afgebakend deel van publieke middelen. Bewoners hebben invloed op welke plannen financiering krijgen, maar die invloed is in de onderzochte pilots vooral georganiseerd via planindiening en stemming op afzonderlijke voorstellen.	Ook stedelijk participatief begroten heeft betrekking op een afgebakend deel van de begroting. In veel modellen ligt de nadruk daarbij sterker op gezamenlijke afweging tussen verschillende bestedingsrichtingen of prioriteiten, al verschilt de precieze invulling per model en stad.
2. Publieke deliberatie en gezamenlijke afweging	De nadruk ligt vooral op individuele planontwikkeling, ambtelijke ondersteuning en stemming op afzonderlijke voorstellen. Gezamenlijke afweging tussen bewoners is beperkt.	Deliberatie vormt een kernonderdeel van het proces: bewoners gaan met elkaar in gesprek, wegen alternatieven af en komen gezamenlijk tot keuzes.
3. Cyclisch en herhaald proces	Buurtbudgetten kennen een jaarlijks terugkerend proces. De cyclische herhaling is dus aanwezig.	Ook stedelijk participatief begroten is cyclisch en herhaald, en doorgaans verbonden met de begrotingscyclus.
4. Gedeelde, maar begrensde macht	In de onderzochte pilots hadden bewoners invloed via planindiening en stemming, terwijl toetsing, criteria en procesinrichting vooral bij gemeente en bestuur lagen.	Ook bij stedelijk participatief begroten blijft de macht begrensd: burgers krijgen invloed binnen vooraf vastgestelde kaders, terwijl bestuur en gemeenteraad formeel eindverantwoordelijk blijven. Het verschil zit vooral in de aard van die invloed en de ruimte voor gezamenlijke afweging.
5. Transparantie en verantwoording	Transparantie is aanwezig rond bijeenkomsten, spelregels en stemfase, maar blijft vaak geconcentreerd in specifieke procesmomenten.	Transparantie over budgetten, keuzes, criteria en opvolging is een expliciet onderdeel van het proces en een voorwaarde voor geloofwaardige deelname.
6. Inclusiviteit en herverdeling	Inclusiviteit is ook binnen buurtbudgetten een belangrijke ambitie en kan in de praktijk bijvoorbeeld worden versterkt door gebiedsgerichte keuzes of focus op specifieke buurten. In de twee onderzochte pilots bleef deelname echter vooral beperkt tot relatief actieve bewoners en ontbrak een expliciete herverdelingslogica binnen het proces zelf.	Inclusiviteit is in veel modellen van participatief begroten een expliciet uitgangspunt, soms gekoppeld aan herverdeling richting minder vertegenwoordigde groepen of wijken. Hoe ver die herverdelingslogica gaat, verschilt echter per model en lokale context.

Tabel 1. Verschillen en overeenkomsten buurtbudgetten en stedelijk participatief begroten

Deze vergelijking maakt duidelijk dat buurtbudgetten en stedelijk participatief begroten niet hetzelfde instrument zijn. In de twee onderzochte pilots waren buurtbudgetten primair ingericht rond individuele planindiening, ambtelijke toetsing en stemming op afzonderlijke voorstellen. In veel modellen van stedelijk participatief begroten staan gezamenlijke deliberatie, collectieve prioritering en de afweging van schaarse publieke middelen nadrukkelijker centraal. Tegelijkertijd laat de vergelijking ook zien dat beide instrumenten op onderdelen kunnen overlappen en dat de precieze invulling in de praktijk varieert.

In dit rapport bespreken we zowel de buurtbudgetten als stedelijk participatief begroten, niet om beide modellen rechtstreeks met elkaar te vergelijken, maar om voor de Amsterdamse situatie scherper te krijgen wat uit de buurtbudgetpilots kan worden meegenomen naar een mogelijke stedelijke aanpak van participatief begroten. De vergelijking hierboven helpt om zichtbaar te maken welke elementen in de onderzochte pilots al aanwezig waren, welke aandachtspunten uit deze pilots relevant zijn voor doorontwikkeling, en welke aanvullende kenmerken nodig zijn als Amsterdam op stedelijk niveau participatief wil begroten. Juist daarom is het van belang om beide instrumenten eerst helder van elkaar te onderscheiden.

In hoofdstuk 4 werken we dit verder uit door te bepalen welke kenmerken van de buurtbudgetten kunnen worden voortgezet en versterkt, en welke elementen moeten worden toegevoegd of aangescherpt om toe te werken naar een stedelijke aanpak van participatief begroten. Daarbij is niet alleen van belang hoe deliberatie, co-creatie en inclusiviteit sterker kunnen worden georganiseerd, maar ook of een stedelijke aanpak voldoende ruimte kan bieden voor grotere, complexere en directie-overstijgende opgaven die de schaal van afzonderlijke buurtplannen overstijgen.

H4. Stedelijk participatief begroten in Amsterdam

Bouwstenen en aandachtspunten voor een stadsbrede aanpak in Amsterdam

De analyse in hoofdstuk 3 maakt duidelijk dat buurtbudgetten en stedelijk participatief begroten niet hetzelfde instrument zijn, maar ook niet los van elkaar staan. De pilots in Noord en Zuid laten zien dat in de huidige buurtbudgetten al elementen aanwezig zijn die van betekenis kunnen zijn voor een verdere ontwikkeling richting stedelijk participatief begroten. Tegelijkertijd laten de pilots ook zien dat de huidige vorm van de buurtbudgetten op onderdelen onder druk komt te staan wanneer ambities als bredere inclusiviteit, meer deliberatie en gezamenlijke afweging explicieter worden toegevoegd. Dat betekent niet dat de buurtbudgetten als instrument tekortschieten, maar wel dat het huidige ontwerp, de beschikbare capaciteit en de organisatorische randvoorwaarden onvoldoende ruimte bieden om ambities rond inclusiviteit, co-creatie en gezamenlijke prioritering goed tot hun recht te laten komen.

Deze evaluatie richt zich op de vraag welke aandachtspunten uit de twee bestudeerde buurtbudgetpilots kunnen worden meegenomen in een mogelijke gefaseerde invoering van stedelijk participatief begroten in Amsterdam. In dit hoofdstuk onderscheiden we daarom enerzijds kenmerken die in deze pilots al zichtbaar waren en kunnen worden versterkt, en anderzijds kenmerken die voor stedelijk participatief begroten van belang zijn, maar in de onderzochte pilots nog onvoldoende of niet in het procesontwerp tot uitdrukking kwamen.

Kenmerken uit de buurtbudgetten die kunnen worden voortgezet en versterkt

Een eerste kracht van de buurtbudgetten is dat bewoners al invloed hebben op de besteding van publieke middelen. Via planindiening en stemming wordt zichtbaar waar in buurten en stadsdelen behoefte aan bestaat. Dat is geen collectieve begrotingsafweging in strikte zin, maar wel een relevante basis: bewoners zijn niet alleen gesprekspartner, maar oefenen ook daadwerkelijk invloed uit op welke plannen financiering krijgen. Deze basis kan in een stedelijk participatief begroten proces worden benut, mits duidelijker wordt gemaakt waar de beschikbare middelen vandaan komen, hoe budgetten worden verdeeld en op welke manier de uitkomsten doorwerken in beleid en uitvoering. Ook kan beter zichtbaar worden gemaakt hoe de voorkeuren van bewoners zich verhouden tot bredere gemeentelijke keuzes. In een stedelijke aanpak is daarbij bovendien van belang dat het proces niet alleen ruimte biedt aan afzonderlijke, kleinschalige voorstellen, maar ook aan opgaven die groter, complexer of directie-overstijgend zijn en daardoor een andere vorm van afweging en uitwerking vragen.¹⁹

Concrete handvatten

- Gebruik in een stedelijk participatief begroten proces een afgebakend en herkenbaar deel van het publieke budget, en maak vanaf de start duidelijk hoeveel middelen beschikbaar zijn, waar deze middelen onderdeel van zijn en binnen welke bestuurlijke kaders bewoners keuzes kunnen maken.

¹⁹ Rihs. "The Role of Power in the Participatory Budget of Paris."

- Laat bewoners niet alleen zien welke voorstellen gekozen zijn, maar ook hoe bredere budgettaire afwegingen zijn gemaakt, zodat hun invloed op de besteding van publieke middelen begrijpelijk en navolgbaar wordt.
- Koppel de uitkomsten van het proces zichtbaar terug aan de uitvoering, bijvoorbeeld via een openbaar voortgangsoverzicht, zodat bewoners kunnen volgen wat er met hun keuzes gebeurt.

Een tweede element dat al aanwezig is, is het cyclische karakter van de buurtbudgetten. Het jaarlijkse ritme biedt in potentie ruimte voor leren, bijsturen en institutionalisering. De pilots laten echter zien dat deze cyclische herhaling nu vooral functioneert als herhaling van een vaste werkwijze, en minder als een expliciet leer- en ontwikkelproces. Voor een verdere ontwikkeling richting stedelijk participatief begroten is het daarom van belang om deze structuur bewuster te benutten.

Concrete handvatten

- Bouw een stedelijk participatief begroten proces op als een jaarlijks terugkerende cyclus, zodat bewoners, uitvoerders en bestuurders kunnen leren van eerdere rondes en het proces zich geleidelijk kan ontwikkelen.
- Richt na iedere ronde een vast stedelijk leermoment in waarin ervaringen van bewoners, uitvoerders en bestuurders systematisch worden verzameld en vertaald naar concrete aanpassingen in de volgende ronde.
- Bundel lessen uit verschillende gebieden en fases van het proces op stedelijk niveau, zodat kennis niet versnipperd raakt maar zichtbaar bijdraagt aan de verdere professionalisering van het instrument.

Ook de stemfase vormt een bruikbaar element dat kan worden voortgezet. Bewoners stemmen op plannen van andere bewoners en maken daarmee zichtbaar voor welke voorstellen draagvlak bestaat. Dat is iets anders dan gezamenlijke prioritering van budgetten, maar het is wel een manier om voorkeuren van bewoners zichtbaar te maken. Voor een stedelijke aanpak kan dit element relevant blijven, mits het niet het enige participatiemoment is, maar onderdeel wordt van een breder proces waarin ook agendasetting, planontwikkeling en gezamenlijke afweging een plek krijgen.

Concrete handvatten

- Behoud de stemfase als herkenbaar besluitvormend moment, maar plaats deze nadrukkelijk na eerdere fasen van agendasetting, deliberatie en gezamenlijke planontwikkeling.
- Gebruik stemming niet alleen om voorkeuren te meten, maar ook om de legitimiteit van een gezamenlijk voorbereid pakket aan voorstellen te versterken.
- Combineer in een stedelijke context online stemmen met begeleide stemmomenten op locatie, zodat ook bewoners met minder digitale vaardigheden of minder participatie-ervaring daadwerkelijk kunnen deelnemen.

Daarnaast laten de pilots zien dat individuele ondersteuning door ambtenaren, gebiedsmakelaars, buurtwerkers en andere professionals van grote waarde is. Bewoners voelden zich welkom, serieus genomen en goed geholpen. Ook in de planindien- en toetsfase bleek deze ondersteuning belangrijk, bijvoorbeeld bij het aanscherpen van plannen, het aanpassen van begrotingen of het verduidelijken van voorwaarden. Dit is een sterk element van de huidige buurtbudgetten dat ook in een stedelijk proces behouden moet blijven. Een stedelijke aanpak vraagt echter om een meer structurele organisatie van deze ondersteuning, waarbij de verantwoordelijkheid niet bij een kleine groep uitvoerders blijft liggen, maar breder binnen de organisatie wordt gedragen.

Concrete handvatten

- Organiseer ondersteuning in een stedelijk proces als een vaste voorziening in alle fasen, zodat bewoners hulp kunnen krijgen bij agendering, planvorming, toetsing, stemming en uitvoering.
- Werk met vaste contactpersonen, toegankelijke formats en standaard hulpmiddelen, zodat bewoners hun ideeën eenvoudig kunnen vertalen naar uitvoerbare voorstellen.
- Zet ondersteuning niet alleen in voor individuele initiatiefnemers, maar ook voor groepen bewoners die samen voorstellen ontwikkelen of gezamenlijk prioriteiten moeten afwegen.

Tot slot laat met name de ervaring in Noord zien dat lokale inbedding voordelen heeft voor zichtbaarheid, vertrouwen en bereik. Wanneer bewoners zich herkennen in een wijk, buurt of concreet gebied, voelen processen minder abstract en ontstaat sneller betrokkenheid. Een stedelijke aanpak hoeft dat lokale karakter niet los te laten. Integendeel: juist de combinatie van stedelijke themabepaling en lokale werkvormen kan helpen om bewoners op een herkenbare manier aan te laten haken.

Concrete handvatten

- Verbind stedelijke themakeuzes aan lokale bijeenkomsten in buurten en wijken, zodat bewoners stedelijke vraagstukken kunnen bespreken vanuit hun eigen leefomgeving.
- Gebruik vertrouwde plekken zoals buurthuizen, scholen, bibliotheken en markten als vaste locaties voor gesprek, planontwikkeling en afweging.
- Bouw een stedelijk proces op uit herkenbare lokale deelprocessen, zodat bewoners niet alleen op stadsniveau, maar ook vanuit hun eigen buurt betekenisvol kunnen deelnemen.

Kenmerken voor stedelijk participatief begroten om apart te ontwikkelen

Waar de buurtbudgetten vooral draaien om planindiening binnen een bestaand format, vraagt stedelijk participatief begroten om een extra fase van gezamenlijke agendasetting en themabepaling. Bewoners moeten niet alleen kunnen reageren binnen bestaande kaders, maar ook samen kunnen bepalen welke stedelijke of gebiedsgerichte vraagstukken centraal moeten staan. Juist die fase ontbreekt nu grotendeels in de buurtbudgetten en moet, als Amsterdam stedelijk participatief wil begroten, bewust worden toegevoegd. Dat is ook van belang omdat een stedelijke aanpak ruimte moet kunnen bieden aan opgaven die niet goed passen binnen de schaal van afzonderlijke buurtplannen, maar juist vragen om thematische, stadsbrede of directie-overstijgende afwegingen.

Concrete handvatten

- Voeg aan een stedelijk participatief begroten proces een aparte agendasetting-fase toe waarin bewoners, maatschappelijke organisaties en professionals gezamenlijk bepalen welke stedelijke of gebiedsgerichte thema's prioriteit verdienen.
- Ontwerp deze fase als een zichtbaar en zelfstandig onderdeel van het proces, zodat bewoners niet alleen reageren op bestaande kaders, maar ook invloed hebben op de vraag waar het proces over moet gaan.
- Gebruik de opbrengsten van deze fase vervolgens als inhoudelijke basis voor de planontwikkel- en deliberatiefase, zodat bewonersinbreng vanaf het begin richtinggevend is.

Een tweede punt betreft deliberatie en gezamenlijke afweging. De kern van stedelijk participatief begroten ligt niet alleen in stemmen, maar juist in het gezamenlijke gesprek over prioriteiten, alternatieven en schaarse middelen. In de pilots kwam dit nauwelijks tot stand. Dat is niet vreemd: de werkvormen waren daar niet op ingericht en de beschikbare tijd en capaciteit waren beperkt. Juist dat laat zien dat deliberatie niet vanzelf ontstaat, maar expliciet moet worden ontworpen.

Concrete handvatten

- Ontwikkel expliciete werkvormen waarin bewoners met elkaar alternatieven bespreken, prioriteiten afwegen en keuzes maken binnen een begreemd budget.
- Richt deliberatie in als zelfstandig procesonderdeel, zodat bijeenkomsten niet vooral informatief zijn maar bewoners daadwerkelijk met elkaar in gesprek gaan over wat belangrijk is en waarom.
- Gebruik budgetborden, prioriteitenkaarten en andere visuele hulpmiddelen om gezamenlijke afweging concreet en navolgbaar te maken.

Daarmee samenhangend vraagt stedelijk participatief begroten ook om meer ruimte voor co-creatieve planontwikkeling tussen bewoners. In de huidige buurtbudgetten ligt de nadruk op individuele planvorming. Voor een stedelijke aanpak is het nodig om aanvullende werkvormen te ontwikkelen waarin ideeën kunnen samenkomen, worden gebundeld of gezamenlijk verder worden uitgewerkt. Dat betekent niet dat individuele initiatieven moeten verdwijnen, maar wel dat er een extra laag in het proces nodig is waarin bewoners rond gedeelde opgaven tijdelijk samen optrekken.

Concrete handvatten

- Voeg een fase toe waarin bewoners met vergelijkbare ideeën actief worden samengebracht om voorstellen gezamenlijk uit te werken.
- Gebruik de bestaande ervaring met planbegeleiding als basis, maar verschuif de focus van individuele ondersteuning naar ondersteuning van gezamenlijke planvorming.
- Laat bewoners, ambtenaren en inhoudelijke experts tijdelijk samenwerken in thematische ontwerpteamen rond gedeelde opgaven of prioriteiten.

Ook inclusiviteit vraagt om een steviger en gericht ontwerp. De pilots laten zien dat een open uitnodiging en algemene communicatie onvoldoende zijn om een diverse groep bewoners te bereiken. Voor stedelijk participatief begroten is inclusiviteit niet alleen een uitvoeringsvraag, maar een ontwerp-opgave. Dat vraagt om actieve benadering, verschillende vormen van deelname en mogelijk ook aanvullende instrumenten zoals loting of gerichte uitnodiging voor specifieke deliberatieve sessies. Niet iedereen hoeft immers op dezelfde manier deel te nemen om toch betekenisvol betrokken te zijn.

De pilots laten daarnaast zien dat laagdrempeligheid in de praktijk ook begrensd wordt door uitvoeringskeuzes die nodig zijn om het proces beheersbaar te houden. Denk aan het hanteren van een maximaal aantal plannen in Zuid en het werken met strakke criteria en spelregels in Noord. Die keuzes zijn op zichzelf begrijpelijk, maar maken wel zichtbaar dat inclusiviteit, toegankelijkheid en uitvoerbaarheid voortdurend tegen elkaar moeten worden afgewogen.

Concrete handvatten

- Ontwikkel vooraf een expliciete inclusiviteitsstrategie waarin wordt bepaald welke groepen ondervertegenwoordigd zijn en hoe zij actief worden betrokken.
- Combineer open communicatie met gerichte uitnodiging, loting en samenwerking met netwerken die vertrouwen genieten bij bewoners die nu nauwelijks deelnemen.
- Organiseer verschillende manieren van deelname naast elkaar, zodat bewoners ook betekenisvol kunnen bijdragen wanneer zij niet aan alle fasen van het proces meedoen.

Daarnaast laten de pilots zien dat een stabielere organisatorische basis nodig is. Veel leunt nu op een kleine groep gemotiveerde medewerkers. Zodra ambities als inclusiviteit, deliberatie en gezamenlijke planontwikkeling worden toegevoegd, loopt het realiseren van die ambities tegen grenzen aan. Een stedelijk proces vraagt daarom om een bredere organisatorische basis, met meer eigenaarschap binnen de ambtelijke organisatie en een duidelijkere rol van thematische afdelingen. Participatief begroten raakt immers niet alleen de participatie beleidsmedewerkers, maar ook de afdelingen die uiteindelijk met de opbrengsten aan

de slag moeten. Dat geldt des te sterker wanneer een stedelijke aanpak ook ruimte wil bieden aan grotere en directie-overstijgende opgaven, omdat zulke voorstellen niet binnen één uitvoeringslijn of beleidsdomein kunnen worden opgepakt.

De bestuurlijke context rond de pilots maak daarnaast duidelijk dat het capaciteitsvraagstuk breder is dan alleen het aantal beschikbare uren of mensen. De pilots laten ook zien dat hoge ambities niet vanzelf leiden tot een passende inrichting van ondersteuning, sturing en besluitvorming. Wanneer ambities rond inclusiviteit, laagdrempeligheid, deliberatie en jongerenbereik worden gestapeld, vraagt dat niet alleen meer uitvoeringscapaciteit, maar ook eerder en explicieter programmamanagement, strategische keuzes en tijdige opschaling van ondersteuning. Zonder die keuzes ontstaat het risico dat te veel tegelijk wordt gevraagd van een klein uitvoerend team.

Concrete handvatten

- Bouw voort op de uitvoeringskennis die in de buurtbudgetten aanwezig is, maar organiseer die binnen een bredere en stabielere stedelijke structuur.
- Betrek naast een kernteam ook thematische beleidsafdelingen, communicatie en financiën vanaf het begin actief bij ontwerp, uitvoering en opvolging.
- Leg tijd, capaciteit en verantwoordelijkheden vooraf expliciet vast, zodat inclusiviteit, deliberatie en gezamenlijke planontwikkeling niet afhankelijk blijven van incidentele inzet.
- Richt het proces zo in dat ook grotere, complexere en directie-overstijgende voorstellen inhoudelijk en organisatorisch kunnen worden beoordeeld en uitgewerkt, bijvoorbeeld door vanaf het begin meerdere beleidsdomeinen gezamenlijk aan tafel te organiseren.

Ten slotte vraagt stedelijk participatief begroten om een explicietere verbinding met de gemeentelijke begrotingscyclus. In de huidige buurtbudgetten is die relatie beperkt zichtbaar. Voor een stedelijke aanpak is juist van belang dat bewoners niet participeren in een losstaand project, maar in een proces dat herkenbaar verbonden is met echte bestuurlijke besluitvorming. Dat vraagt om een duidelijk moment in de jaarlijkse planning van de gemeente waarop bewonersinput daadwerkelijk invloed kan hebben op keuzes over middelen of prioriteiten.

Concrete handvatten

- Ontwerp een stedelijk participatief begroten proces zo dat de inbreng van bewoners op een herkenbaar moment kan doorwerken in de gemeentelijke begrotingsvoorbereiding.
- Maak vanaf de start duidelijk hoe agendasetting, deliberatie, planontwikkeling en besluitvorming zich verhouden tot de bestuurlijke planning van college en raad.
- Versterk de geloofwaardigheid van het proces door in bestuurlijke stukken zichtbaar te maken welke thema's, voorstellen en prioriteiten uit het participatieve traject zijn meegenomen in verdere besluitvorming.

Wat dit betekent voor een volgende stap

De pilots laten zien dat een stedelijke aanpak van participatief begroten niet kan ontstaan door de huidige buurtbudgetten simpelweg groter te maken. Daarvoor zijn de verschillen in doel, schaal en proceslogica te groot. Tegelijkertijd laten de buurtbudgetten wel degelijk zien op welke onderdelen Amsterdam al een basis heeft: er is ervaring met het participatief bestemmen van publieke middelen, met planindiening en stemming, en met de begeleiding van bewoners in een lokaal ingebed proces.

De opgave voor Amsterdam ligt daarom niet in het vervangen van het ene instrument door het andere, maar in het gericht doorontwikkelen van het participatieve instrumentarium. Dat betekent enerzijds investeren in kenmerken die in de buurtbudgetten al aanwezig zijn en versterkt kunnen worden, en anderzijds bewust

nieuwe procesonderdelen ontwikkelen die nodig zijn voor stedelijk participatief begroten, zoals agendasetting, deliberatie en gezamenlijke prioritering.

De pilots maken daarbij ook duidelijk dat een volgende stap alleen kansrijk is wanneer niet alleen ambities worden geformuleerd, maar ook helder wordt vastgelegd in welke volgorde deze worden ontwikkeld, welke ondersteuning daarvoor nodig is en voor welk type opgaven het proces daadwerkelijk ruimte moet bieden. Alleen onder die voorwaarden kan een gefaseerde invoering van stedelijk participatief begroten realistisch en geloofwaardig vorm krijgen.

H5. Conclusie

De pilots in Noord en Zuid laten zien dat binnen de gemeentelijke organisatie veel inzet, betrokkenheid en uitvoeringskracht aanwezig is. Projectleiders, uitvoerende teams en wijkprofessionals hebben onder tijdsdruk en binnen beperkte randvoorwaarden bijeenkomsten georganiseerd die door deelnemers overwegend positief zijn beoordeeld. Bewoners voelden zich tijdens de bijeenkomsten welkom en goed begeleid. Ook in de planindien-, toets- en stemfase is zichtbaar geworden dat veel inzet is gepleegd om bewoners te ondersteunen, plannen verder te brengen en het proces toegankelijk te houden. Tegelijkertijd bleef de opkomst bij de bijeenkomsten beperkt en is het bereik van nieuwe of minder betrokken doelgroepen slechts in beperkte mate verbreed. Daarbij is van belang dat het hier ging om pilots binnen stadsdeelbrede buurtbudgettrajecten. De bevindingen uit deze evaluatie sluiten aan bij een bredere bestuurlijke voorkeur om binnen buurtbudgetten met name in te zetten op meer buurtgerichte aanpakken. De resultaten suggereren namelijk dat een meer buurtgerichte opzet meer mogelijkheden biedt voor bereik, nabijheid en co-creatieve samenwerking dan een stadsdeelbrede ronde.

De bevindingen uit hoofdstuk 2 laten zien dat de pilots in de praktijk vooral functioneerden als informatieve en ondersteunende momenten, met een sterke nadruk op één-op-één begeleiding. Daardoor kwamen co-creatie, gezamenlijke afweging en deliberatie slechts beperkt van de grond. Ook het bereik bleef in beide pilots grotendeels beperkt tot bewoners die al actief of bekend waren met participatieve processen. Pogingen om nieuwe doelgroepen, waaronder jongeren, te betrekken, hebben op onderdelen wel contacten en initiatieven opgeleverd, maar nog niet geleid tot een aantoonbaar bredere of meer diverse deelname aan bijeenkomsten of planindiening. De uitvoering leunde bovendien sterk op een kleine groep betrokken ambtenaren.

Tegen deze achtergrond maakt de evaluatie duidelijk dat de pilots zijn uitgevoerd binnen de logica van de buurtbudgetten, terwijl de leerdoelstelling mede gericht was op stedelijk participatief begroten. Die spanning is relevant, omdat beide instrumenten een andere proceslogica kennen. Buurtbudgetten zijn in de kern ingericht rond individuele planindiening, ambtelijke toetsing en stemming op afzonderlijke voorstellen. Participatief begroten vraagt juist nadrukkelijker om gezamenlijke deliberatie, collectieve prioritering en afweging van publieke middelen. Dat verschil betekent niet dat beide instrumenten los van elkaar staan of niets met elkaar gemeen hebben. Integendeel: buurtbudgetten bevatten elementen die ook voor stedelijk participatief begroten van waarde kunnen zijn, zoals bewonersinvloed op publieke middelen, een cyclisch proces, stemmingen, begeleiding en lokale inbedding. De evaluatie laat echter wel zien dat het van belang is beide instrumenten expliciet van elkaar te onderscheiden, juist om scherper te kunnen bepalen wat uit de buurtbudgetten kan worden voortgezet en wat aanvullend moet worden ontwikkeld.

De evaluatie laat zien dat deliberatie, co-creatie en inclusiviteit niet vanzelf ontstaan en ook niet eenvoudig kunnen worden toegevoegd aan een proces dat primair op individuele planvorming is ingericht. Meer deliberatie, inclusiviteit en gezamenlijke planontwikkeling vragen om andere werkvormen, meer voorbereidingstijd, actieve werving en een steviger organisatorisch fundament. De pilots maken daarmee duidelijk dat het huidige jasje van de buurtbudgetten te krap wordt wanneer deze ambities zwaarder op het proces worden gestapeld, zonder dat tijd, capaciteit en procesontwerp daarin mee veranderen. Wie deze ambities serieus wil realiseren, zal dus niet alleen het proces moeten aanpassen, maar ook expliciet moeten kiezen wat wanneer wordt ontwikkeld en welke ondersteuning daarvoor beschikbaar is.

Tegelijkertijd benadrukken de pilots dat de buurtbudgetten zelf een waardevol instrument blijven binnen de participatieve gereedschapskist van de gemeente Amsterdam. Zij bieden bewoners al concrete invloed op de besteding van publieke middelen, maken lokaal draagvlak zichtbaar en bouwen voort op bestaande

netwerken en initiatieven in buurten en stadsdelen. De vraag is daarom niet of buurtbudgetten moeten plaatsmaken voor stedelijk participatief begroten, maar hoe beide instrumenten zich tot elkaar verhouden en gericht kunnen worden doorontwikkeld. Juist daarin ligt de meerwaarde van deze evaluatie: niet in het tegenover elkaar zetten van beide instrumenten, maar in het benoemen van de aandachtspunten die van belang zijn als Amsterdam de stap naar een stedelijk participatief begroten proces serieus wil zetten.

Hoofdstuk 4 laat zien dat een volgende stap richting stedelijk participatief begroten niet neerkomt op opschaling van het huidige instrument, maar op gerichte doorontwikkeling. Een deel van de bestaande kenmerken van de buurtbudgetten kan daarbij worden voortgezet en versterkt, zoals bewonersinvloed op publieke middelen, de cyclische opzet, de stemfase, bewonersbegeleiding en lokale inbedding. Andere kenmerken vragen om een expliciet andere inrichting, zoals gezamenlijke agendasetting, deliberatieve werkvormen, co-creatieve planontwikkeling, een gerichte inclusiviteitsstrategie en een bredere organisatorische basis.

Daarbij is ook terughoudendheid op zijn plaats. Op basis van deze evaluatie kunnen slechts beperkt uitspraken worden gedaan over wat in de Amsterdamse context daadwerkelijk bijdraagt aan inclusie in een deliberatief proces. De pilots laten vooral zien dat het betrekken van ondervertegenwoordigde groepen moeilijk is en in de huidige aanpak nog onvoldoende lukt. Dat vraagt om realisme: stedelijk participatief begroten garandeert niet vanzelf een bredere of meer diverse deelname, maar vraagt om een expliciete strategie, passende werkvormen en voortdurende aandacht voor de aansluiting bij verschillende vormen van betrokkenheid van bewoners.

De conclusie van deze evaluatie is daarmee dat buurtbudgetten en stedelijk participatief begroten niet elkaars tegenpolen zijn, maar verschillende en complementaire instrumenten. Juist door ze helder van elkaar te onderscheiden, gericht door te ontwikkelen en scherper te kiezen in ambities en randvoorwaarden, kan Amsterdam op een realistische en geloofwaardige manier toewerken naar een volgende stap in de versterking van zijn participatieve instrumentarium.

Bibliografie

- Afdeling Buitengewone Zaken. "Gemeente Amsterdam. Een stadsbrede evaluatie van buurtbudgetten." *Gemeente Amsterdam*, juni 2024. <https://openresearch.amsterdam/nl/page/109527/stadsbrede-evaluatie-buurtbudgetten>.
- Bartocci, Luca, Giuseppe Grossi, Sara Giovanna Mauro, and Carol Ebdon. "The journey of participatory budgeting: a systematic literature review and future research directions." *International Review of Administrative Sciences* 89, no. 3 (2022). <https://doi.org/10.1177/00208523221078938>.
- Bleijenberg, Christine en Kristof Jacobs. "Evaluatiekader Lokale Burgerberaden." *Lokale Democratie*, 21 februari 2025. <https://vng.nl/publicaties/evaluatiekader-lokale-burgerberaden>.
- Cabannes, Yves. "Participatory Budgeting: A Significant Contribution to Participatory Democracy." *Environment and Urbanization* 16, no. 1 (2004). <https://doi.org/10.1177/095624780401600104>.
- Hofman, Joop. "Publicatiereeks over burgerparticipatie. Nederland op weg naar de burgerbegroting." *Cluster Democratie en Burgerschap Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*, augustus 2011. <https://www.rodewouw.nl/assets/files/brochure-nederland-op-weg-naar-burgerbegroting-joop-hofman-1.pdf>.
- Netwerk Democratie in Actie. "Factsheet Burgerbegroten." Mei 2023. <https://lokale-democratie.nl/file/download/a9caf7e7-21c5-4b04-b11a-f2487fcb2492/factsheet-burgerbegroten-mei-2023.pdf>.
- Pawson, Ray and Nicholas Tilley. *Realistic evaluation*, 1997. London: Sage.
- Rihs, Theresa. "The Role of Power in the Participatory Budget of Paris." *Technischen Universität Wien*, 28 September 2022. <https://repositum.tuwien.at/handle/20.500.12708/102277>.
- Sintomer, Yves, Carsten Herzberg, and Anja Röcke. "Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges." *International Journal of Urban and Regional Research* 32, no. 1 (2008). doi:10.1111/j.1468-2427.2008.00777.x.
- Swaner, Rachel. "Trust Matters: Enhancing Government Legitimacy through Participatory Budgeting." *New Political Science* 39, no. 1 (2017). <https://doi.org/10.1080/07393148.2017.1278856>.
- Van Noorloos, Femke. "Participatief begroten in Brazilië." *La Chispa Politiek & Maatschappij*, 11 augustus 2016. <https://www.lachispa.nl/artikelen-politiek-maatschappij/participatief-begroten-in-brazilie/>.
- Wampler, Brian. *A Guide to Participatory Budgeting*, October 2000. <https://internationalbudget.org/wp-content/uploads/A-Guide-to-Participatory-Budgeting.pdf>.
- Wampler, Brian. "Participatory Budgeting: Core principles and Key Impacts." *Journal of Public Deliberation* 8, no. 2 (2012). <https://delibdemjournal.org/article/id/410/>.

Williams, Emyr, Emily St. Denny, and Dan Bristow. "Participatory Budgeting: An Evidence Review." *Public Policy Institute for Wales*, August 2017. <https://www.oidp.net/docs/repo/doc215.pdf>.

Bijlagen

1. Topiclijst interviews

Projectleiders pilot Noord & Zuid

Thema	Voorbeeldvragen	Doorvragen/verdieping
Voorstellen & achtergrond	Wat is jullie rol binnen de pilot en bij de gemeente Amsterdam?	Hebben jullie eerder een rol gespeeld in de buurtbudgetten?
	Hoe hebben jullie buurtbudgetten als participatie instrument de afgelopen jaren ervaren?	Wat zien jullie als successen en verbeterpunten?
	Wat doen jullie nu anders in de pilot?	Kan je concrete voorbeelden geven?
Voorbereiding & verwachtingen	Wat zijn jullie verwachtingen bij de start van de pilot?	Waar hopen jullie vooral op? Welke zorgen hebben jullie vooraf?
	Welke instrumenten en interventies hebben jullie gekozen voor deze pilot?	Waarom juist deze aanpak? Waren er alternatieven?
	Hoe hebben jullie de uitgangspunten van de gemeenteraad (inclusiviteit, co-creatie, etc.) vertaald naar de praktijk?	Kun je een concreet voorbeeld geven van hoe deze uitgangspunten een plek hebben gekregen in de pilot?
Werkwijze & keuzes	Hoe hebben jullie het proces ingericht (online platform, fysieke bijeenkomsten, jongerenaanpak)?	Welke keuzes waren lastig en waarom?
	Hoe is de samenwerking met ambtenaren en bewoners georganiseerd (co-creatie)?	Hoe is er omgegaan met spanningen of tegenstrijdige belangen?
	Zijn er onderweg aanpassingen gedaan?	Wat was de aanleiding en wat leverde dit op?
Doelgroepen bereiken & betrekken	Hoe worden jongeren, ouderen en mensen met taal- of andere barrières benaderd?	Welke kanalen en partners zijn hierbij belangrijk?
	Wat denken jullie dat goed werkt bij het betrekken van ondervertegenwoordigde groepen?	En wat werkt juist niet? Waarom niet?
	Hoe worden bewoners ondersteund bij het indienen en uitwerken van plannen?	Welke rol speelde begeleiding (door ambtenaren/maatschappelijke organisaties)?
	Hoe hebben jullie ervoor gezorgd dat het proces van de pilot inclusief wordt georganiseerd en ingericht?	Wat doen jullie anders dan bij het 'normale' buurtbudget?
	Hoe gaan jullie de samenstelling van inwoners die meedoen aan de pilot meten en bijhouden?	Kunnen wij deze samenstellingen ontvangen?
Knelpunten & successen	Wat waren de grootste uitdagingen tijdens de pilot?	Hoe zijn die opgelost of deels opgevangen?
	Kun je een concreet succesmoment noemen dat jullie bijblijft?	Wat maakte dit moment tot een succes?

Resultaten & evaluatie	Welke opbrengsten heeft de pilot opgeleverd?	Wat zijn voorbeelden van plannen die wel/niet haalbaar bleken?
	Hoe hebben bewoners het proces ervaren?	Hebben jullie signalen gekregen van meer eigenaarschap of vertrouwen?
	Welke lessen nemen jullie mee voor een eventuele stadsbrede aanpak?	Wat zouden jullie volgende keer anders doen?

Bestuurders

Thema	Voorbeeldvragen	Doorvragen/verdieping
Achtergrond & visie	Hoe kijkt u terug op de ontwikkeling van buurtbudgetten in Amsterdam?	Wat zijn volgens u de belangrijkste effecten die tot nu toe zichtbaar zijn?
	Welke doelen wil de gemeenteraad volgens u met participatief begroten bereiken?	Welke problemen of knelpunten moet deze aanpak helpen oplossen?
	Welke elementen van stadsbreed participatief begroten vindt u het meest interessant of kansrijk?	Hoe verhoudt dit instrument zich tot andere vormen van democratische vernieuwing in de stad?
Verwachtingen pilots	Wat verwacht u dat de pilots in Noord en Zuid opleveren?	Welke uitkomsten vindt u doorslaggevend voor een vervolg?
	Wat ziet u als het belangrijkste doel van deze pilots?	En stel dat de pilots minder opleveren dan gehoopt, bijvoorbeeld qua co-creatie of bereik: wat is dan uw verhaal? Wat heeft de pilot dan wél opgeleverd?
	Wanneer zou u zeggen dat de pilots een succes zijn?	Wat leert u uit deze pilots dat echt verder kan worden gebracht?
Uitgangspunten & kaders	Waarom zijn juist de uitgangspunten inclusiviteit, co-creatie, haalbaarheid, transparantie en evaluatie gekozen?	Welke weegt u het zwaarst en waarom?
	Wat ziet u als grootste uitdaging om inclusiviteit te realiseren?	Zijn er groepen waarvan u bang bent dat ze buiten beeld blijven?
	Hoe belangrijk acht u co-creatie tussen bewoners, ambtenaren en experts?	Waar zit volgens u de meerwaarde?
Bestuurlijke & politieke context	Hoe past participatief begroten in de bredere democratiseringsagenda van de stad?	Welke rol ziet u voor de gemeenteraad zelf?
	Hoe kijkt u aan tegen het risico van 'verdunning': dat een stadsdeelbrede uitrol betekent dat de mensen die je juist wil bereiken, buiten beeld kunnen raken?	Hoe kunnen die volgens u worden overbrugd?
Vooruitblik	Hoe ziet u de verhouding tussen de pilots en een eventuele stadsbrede uitrol van participatief begroten?	Welke risico's ziet u bij opschaling naar stedelijk niveau?
	Stel dat de middelen en capaciteit geen beperking vormen: wat zou u dan als eerste aanpakken of verbeteren m.b.t de buurtbudgetten?	

2. Vragenlijst

Pilot Noord

Bedankt dat u vanavond aanwezig was bij deze bijeenkomst voor het buurtbudget in het stadsdeel Noord. De gemeente Amsterdam wil graag weten wat u vond van deze bijeenkomst om te leren van uw ervaringen. Wilt u deze vragenlijst invullen? Laat het ons weten als u hierbij hulp nodig heeft. Het invullen duurt ongeveer 5 minuten. Alvast bedankt voor uw hulp!

1. Eerst willen we u wat vragen stellen over uzelf.

Wat is uw **geslacht**?

.....

Wat is uw **leeftijd**?

.....

Wat is uw hoogst afgeronde **opleiding**? (omcirkel het meest passende antwoord)

Basisonderwijs

VMBO

HAVO/VWO

MBO

HBO

WO

2. De volgende vragen gaan over uw betrokkenheid bij de buurt of wijk

Hoe bent u bij deze bijeenkomst terecht gekomen?

.....
.....
.....

Heeft u eerder meegedaan met het buurtbudget?

Ja / Nee

Zo ja, wanneer?

.....

Bent u vaker aanwezig bij bewonersbijeenkomsten in de buurt of stad?

Ja / Nee

Zo ja, bij wat voor bewonersbijeenkomsten bent u eerder geweest? Wanneer was dat?

.....
.....

Wat doet u nog meer voor en in de buurt of wijk?

.....
.....
.....

3. De volgende vragen gaan over hoe tevreden u bent met deze bijeenkomst

Welk rapportcijfer geeft u deze bijeenkomst?

... / 10

Wat ging er goed tijdens deze bijeenkomst?

.....

.....

.....

.....

Wat kon er beter?

.....

.....

.....

.....

4. Nu volgt een aantal stellingen over de bijeenkomst in het algemeen

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Weet niet
Ik voelde me welkom						
Ik ben met respect behandeld						
De bijeenkomst is eerlijk verlopen						
Ik vind dat de mensen in deze bijeenkomst lijken op de mensen die in mijn buurt wonen (in leeftijd, achtergrond of interesses).						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

.....

.....

.....

5. Nu volgen enkele stellingen over uw plan of idee voor het buurtbudget

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Weet niet
Ik heb het gevoel dat ik verder ben geholpen met mijn plan of idee						
Ik had voldoende ruimte om mijn eigen ideeën in te brengen						

Ik heb voldoende informatie gekregen over hoe ik mijn plan kan indienen						
Ik snap hoe het proces van het buurtbudget er verder uit ziet						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

.....

.....

.....

6. Hieronder een aantal stellingen over de organisatie van de bijeenkomst

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Weet niet
De bijeenkomst bood voldoende mogelijkheden om mee te doen						
Tijdens de bijeenkomst werd er rekening gehouden met mensen die niet goed Nederlands spreken (anderstaligen/meertaligen)						
De begeleiding van de bijeenkomst was neutraal						
De begeleiding van de bijeenkomst was goed						
Er is met aandacht naar de mening van alle deelnemers geluisterd						
Ik heb vooraf voldoende informatie gekregen over de bijeenkomst						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

.....

.....

.....

7. Hieronder een aantal stellingen over uw verwachtingen na afloop van de bijeenkomst

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Weet niet
Ik voel me na deze bijeenkomst meer						

betrokken bij mijn buurt en wijk						
Ik heb na deze bijeenkomst meer vertrouwen in hoe de gemeente bewoners betreft bij de buurtbudgetten						
Ik sta positief tegenover de buurtbudgetten						
Ik heb er vertrouwen in dat ik word begeleid door de gemeente bij het indienen en uitvoeren van mijn plan						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

.....

.....

.....

Pilot Zuid

Bedankt dat u vanavond aanwezig was bij deze themabijeenkomst voor het buurtbudget in het stadsdeel Zuid. De gemeente Amsterdam wil graag weten wat u vond van deze bijeenkomst om te leren van uw ervaringen. Wilt u deze vragenlijst invullen? Laat het ons weten als u hierbij hulp nodig heeft. Het invullen duurt ongeveer 5 minuten. Alvast bedankt voor uw hulp!

1. Eerst willen we u wat vragen stellen over uzelf.

Wat is uw **geslacht**?

.....

Wat is uw **leeftijd**?

.....

Wat is uw hoogst afgeronde **opleiding**? (omcirkel het meest passende antwoord)

Basisonderwijs

VMBO

HAVO/VWO

MBO

HBO

WO

2. De volgende vragen gaan over uw betrokkenheid bij de buurt of wijk

Hoe bent u bij deze bijeenkomst terecht gekomen?

.....

.....

.....

Heeft u eerder meegedaan met het buurtbudget?

Ja / Nee

Zo ja, wanneer?

.....

Bent u vaker aanwezig bij bewonersbijeenkomsten in de buurt of stad?

Ja / Nee

Zo ja, bij wat voor bewonersbijeenkomsten bent u eerder geweest? Wanneer was dat?

.....

.....

Wat doet u nog meer voor en in de buurt of wijk?

.....

.....

.....

3. De volgende vragen gaan over hoe tevreden u bent met deze bijeenkomst

Welk rapportcijfer geeft u deze bijeenkomst?

... / 10

Wat ging er goed tijdens deze bijeenkomst?

.....

.....

.....

.....

Wat kon er beter?

.....

.....

.....

.....

4. Nu volgt een aantal stellingen over de bijeenkomst in het algemeen

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	<i>Weet niet</i>
Ik voelde me welkom						
Ik ben met respect behandeld						
De bijeenkomst is eerlijk verlopen						
Ik vind dat de mensen in deze bijeenkomst lijken op de mensen die in mijn buurt wonen (in leeftijd, achtergrond of interesses).						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

.....

.....

.....

5. Nu volgen enkele stellingen over uw plan of idee voor het buurtbudget

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	<i>Weet niet</i>
Ik heb het gevoel dat ik verder ben geholpen met mijn plan of idee						
Ik had voldoende ruimte om mijn eigen ideeën in te brengen						
Ik heb voldoende informatie gekregen over						

hoe ik mijn plan kan indienen						
Ik snap hoe het proces van het buurtbudget er verder uit ziet						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

.....

.....

.....

6. Hieronder een aantal stellingen over de organisatie van de bijeenkomst

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Weet niet
De bijeenkomst bood voldoende mogelijkheden om mee te doen						
Tijdens de bijeenkomst werd er rekening gehouden met mensen die niet goed Nederlands spreken (anderstaligen/meertaligen)						
De begeleiding van de bijeenkomst was neutraal						
De begeleiding van de bijeenkomst was goed						
Er is met aandacht naar de mening van alle deelnemers geluisterd						
Ik heb vooraf voldoende informatie gekregen over de bijeenkomst						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

.....

.....

.....

7. Hieronder een aantal stellingen over uw verwachtingen na afloop van de bijeenkomst

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Weet niet
Ik voel me na deze bijeenkomst meer betrokken bij mijn buurt en wijk						

Ik heb na deze bijeenkomst meer vertrouwen in hoe de gemeente bewoners betreft bij de buurtbudgetten						
Ik sta positief tegenover de buurtbudgetten						
Ik heb er vertrouwen in dat ik word begeleid door de gemeente bij het indienen en uitvoeren van mijn plan						

Hieronder heeft u ruimte om uw antwoorden toe te lichten

3. Observatieformulier

Algemene gegevens

Datum	
Locatie	
Pilot (Noord/Zuid)	
Type bijeenkomst	
Aantal aanwezigen	

Diversiteit en inclusiviteit

Waar kijken we naar?	Observaties	Citaat deelnemer(s)
Wat voor groep zien we? Wat is de samenstelling van de aanwezigen?		
Zijn er anderstaligen of laaggeletterden aanwezig (o.b.v. waarneming onderzoekers)?		

Toegankelijkheid en laagdrempeligheid

Waar kijken we naar?	Observaties	Citaat deelnemer(s)
Hoe is de bijeenkomst georganiseerd (locatie, ontvangst, taal, materialen)?		

Zijn er belemmeringen zichtbaar voor deelname?		
Hoe wordt er omgegaan met de waargenomen aanwezigheid van anderstaligen/laaggeletterden?		
Hoe worden bewoners tijdens de bijeenkomst aangemoedigd om ideeën te delen?		

Betrokkenheid en interactie

Waar kijken we naar	Observaties	Citaat deelnemer(s)
Doen deelnemers actief mee? Was de sfeer geanimeerd (vragen stellen, plannen indienen)?		
Zijn er momenten waarop deelnemers afhaken (niet meedoen, naar buiten starten, eerder weggaan)?		
Wat is de omgang met verschillende meningen in de groep?		

Ondersteuning door stadsdeel en organisatie

Waar kijken we naar	Observaties	Citaat deelnemer(s)
Welke ondersteuning krijgen bewoners bij het formuleren van hun plannen?		
Hoe reageren bewoners op aanwezigheid van ambtenaren/experts?		
Hoe worden bewoners begeleid door de organisatie van de bijeenkomst?		

Werkvormen en gespreksbegeleiding

Waar kijken we naar	Observaties	Citaat deelnemer(s)
Welke werkvormen worden gebruikt (plenaire uitleg, tafelsessies, 1-op-1 hulp)?		
Is er een afwisseling van werkvormen?		
Worden er co-creatieve werkvormen toegepast?		

Ervaren transparantie

Waar kijken we naar	Observaties	Citaat deelnemer(s)
Hoe wordt het vervolgproces uitgelegd en hoe reageren deelnemers hierop?		
Zijn er veel vragen van deelnemers over de volgende stappen?		

Ruimte voor extra observaties/ citaten bewoners

think. do. connect.

E:M+MA.

Wijnhaven 88

2511 GA Den Haag

070 - 87 00 460

info@emma.nl

www.emma.nl

Volg ons op [LinkedIn](#)